

Sporen

Nieuwsbrief van de
Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging

7

Vondsten

12

Leemhoed

Mycena

14

Rapport Excursielijst

Datum (verplicht YYYY-MM-DD): 2013-11-05

Invoerder: Waafl Allen

Waaroemer: Waafl Allen

Gebied: (plaats/terrein)

Plaats: Terrein: C4.38 #1 Roodaan Tun. C4.38 #3 Mierbeek-vale Tussen Vandenbeerg en Helfstaal

Soort: Datum:

Type rapport: Beschaf Uitbreide entree

18

FUNBEL

Baksteen

24

25

Afscheid

En de vaste rubrieken...

- Editoriaal
- Activiteitenkalenders
- Bib-nieuws
- Nieuwtjes uit recente tijdschriften
- Boekbesprekingen

Editoriaal

Beste mycologen

Paddenstoelen verbinden ons en waar verbindingen zijn, groeien vriendschappen. Helaas zijn twee vroegere voortrekkers van onze mycologische afdelingen, en vrienden van velen, ons ontvallen. U vindt herinneringen aan Jos Monnens en Vic Vertongen terug in deze Sporen.

De paddenstoelen worden verbonden door hun mycelia. Zwamvlokken zijn economisch interessant voor ons omdat ze een proteïnerijke voedselbron zijn, maar worden tegenwoordig ook gebruikt als bouw materiaal. Daarover schrijft Lieve in haar artikel "Heeft voortaan elke Belg een zwamvlok in zijn maag". Mycelia vormen een ecologisch interessant alternatief voor plastics en kunnen gebruikt worden voor 3D-printing. Ga op internet zeker eens op zoek naar het concept myceliumstoel van de Nederlandse kunstenaar Erik Klarenbeek. Hij stelde vorig jaar tentoon in Gent en was heel enthousiast over het feit dat hij eerst oesterzammen kon oogsten voor zijn stoelen volledig droog en hard waren.

Maar natuurlijk maken we ons zorgen over de zwamvlokken in onze Vlaamse bossen. De voorbije maanden (maart-mei) viel er minder dan 60 % van de normale neerslag voor dit seizoen. Vanaf juli vorig jaar waren trouwens alle maanden (behalve november) droger dan normaal en KMI voorspelt dat we mogelijks weer afstevenen op een problematische droge periode, vergelijkbaar met die van 1976. Over wat die droogte doet met onze mycelia weten we nog zeer weinig. We weten wel dat er geen paddenstoelen worden gevormd als de condities daar niet goed voor zijn. Maar wat de overlevingskansen zijn voor een mycelium in een lange droge periode en of een te droge lente betekent dat ze in de herfst minder sporocarpes zullen maken, daar hebben we het raden naar. Maar daar vrezan we natuurlijk wel voor.

Beloof me dat jullie na het lezen van deze Sporen allemaal een stevige regendans uitvoeren, 't zal nodig zijn!

Mieke Verbeken

ondervoorzitter KVMV

Excursiekalender

D = dagexcursie, V = voormiddag, N = namiddag

Voor **AMK** is het uur van samenkomst steeds **9.45 uur**, tenzij anders vermeld! Deelname aan een activiteit geschiedt op eigen verantwoordelijkheid. De aangeduide reisweg geldt bij vertrek vanuit Antwerpen. Enkel deelnemen aan de namiddagexcursie is mogelijk na afspraak met de contactpersoon.

Voor **OVMW** is het uur van samenkomst bij excursies steeds **9.30 uur**, tenzij anders vermeld!

Voor **ZWAM** is de afspraak ter plaatse telkens te **9.30 uur (D)** of **14.00 uur (N)**.

Reeds door de afdelingen vastgelegde excursies tot eind september

zaterdag 01-07-2017 - AMK (V)

Hondsbossen te Sint-Katelijne-Waver

Vertrek om 9.45 u. ter hoogte van Den Haes 22, Sint-Katelijne-Waver. http://www.mechelsrivierengebied.be/images/PDF/hondsbossen_kaat_2014.pdf

Leiding: Greet Van Autgaerden (0486 337 521)

zaterdag 15-07-2017 - AMK - OVMW (V)

Steengelaag te Stekene

Vertrek om 9.45 u. op de parking naast het Oud Station, Stadionstraat 113, 9190 Stekene. Te bereiken via Expresweg E34 (= N49), afrit 11; volg N403 richting Sint-Niklaas over 1 km. Aan de lichten rechtsaf naar Stekene-Centrum (2,5 km). Aan de linkerzijde, net voor het gemeentehuis de Stadionstraat in tot het einde. Deze excursie vindt plaats in samenwerking met afdeling OVMW.

Leiding: Hugo De Beuckeleer (0478 50 96 35)

zaterdag 29-07-2017 - OVMW (V)

De Vaanders te Maria-Aalter (Beernem)

Bijeenkomst: voetgangerstunnel einde Maria Aaltersteenweg. E40 afrit 10 Beernem, linksaf Wingene Steenweg, over de spoorwegbrug Stadionstraat tot aan de lichten, daar rechtsaf Sint-Andreaslaan, links meedraaien Sint Jorisstraat. Sla de tweede straat rechts Maria Aaltersteenweg in tot aan de spoorweg. Ga verder te voet door de spoorwegtunnel.

Contact: Etienne Vanaelst (0474 64 23 23)

zaterdag 29-07-2017 - AMK (V)

Schildehof te Schilde

Vertrek om 9.45 u. op de parking van de Oranjerie, aan het einde van de Bellevuedreef links nemen; na 200 m rechts vindt u de parking.

Leiding: Lieve Deceuninck (0475 26 81 67)

zaterdag 12-08-2017 - AMK (V)

Het Moer te Zondereigen

Vertrek om 9.45 u. op de parking aan de Steenweg op Weelde te Weelde Statie (station). Bereikbaar via de ring rond Turnhout, dan de N119 richting Baarle-Nassau (Baarle-Hertog). Net voor Weelde Statie linksaf, Steenweg op Zondereigen (N132). Parkeerplaats na 2,4 km, links van de weg.

Leiding: Harrie Hendrickx (0479 78 33 30)

zaterdag 19-08-2017 - OVMW (V)

Makegemse bossen te Merelbeke

Samenkomst aan de toegang naar het Heilig Geestgoed, gelegen naast het restaurant De Zoete Zonde, Bosstraat 1, 9820 Munte. De Bosstraat bereikt men gemakkelijkst via de N444 vanuit Gent (R4 afrit Merelbeke) door het centrum van Merelbeke en na 4 km rechts de Bosstraat. De Zoete Zonde is links helemaal aan het begin van de straat.

Contact: Marc Haerssens (09 251 15 31 thuis en op de dag van de uitstap GSM 0476 94 28 51)

zondag 20-08-2017 - ZWAM (N)

Wijgmaalbroek te Leuven

Vertrek om 14.00 u. op de parking bij het station van Wijg-

maal, Remylaan te Wijgmaal.

Leiding: Georges Buelens (0471 20 50 14). In samenwerking met Natuurpunt Leuven.

zondag 20-08-2017 - AMK (V)

Langdonken te Herselt

Vertrek om 9.45 u. aan de kerk van Herselt. Bereikbaar via E313, afrit 22 Olen, dan N152 richting Olen en Zoerle Parwijs, Herselt. Laarzen noodzakelijk.

Leiding: Jos Volders (0497 66 62 84)

zaterdag 26-08-2017 - ZWAM (N)

Rodebos te Terlanen

Vertrek om 14.00 u. aan de kerk van Terlanen (Overijse) parking Bollestraat.

Leiding: Georges Buelens (0471 20 50 14)

zaterdag 26-08-2017 - AMK (V)

Grotenhoutbos te Gierle

Vertrek om 9.45 u. aan de park-and-ride te Vorselaar. Vanuit Antwerpen, neem E34/afrit 22 Beerse, richting Vorselaar, terug over de snelweg, bij het eerste rondpunt, volg de borden P+R.

Leiding: Lieve Deceuninck (0475 268 167), in voorbereiding met Peter Vanderschoot

zaterdag 02-09-2017 - KVMV - AMK (D)

De Liereman te Oud-Turnhout

Vertrek om 9.45 u. op de parking van het bezoekerscentrum De Liereman, Schuurhovenberg 43, Oud-Turnhout. Volg de bruine borden "natuurreservaat De Liereman" of de witte borden "Bezoekerscentrum" vanuit het centrum van Oud-Turnhout. Lunchpakket mee te brengen, drank is te verkrijgen in het bezoekerscentrum vanaf 13.00 u. De voormiddagwandeling duurt tot 12.45 u.

Deze KVMV-excursie wordt georganiseerd door de AMK; alle KVMV-leden zijn van harte welkom!

Leiding: Frans Geerts (0478 45 42 84)

zondag 03-09-2017 - ZWAM (N)

Bossen van Horst te Sint-Pieters-Rode

Vertrek om 14.00 u. op de parking langs de Horststraat, te-

genover huis nr. 33 te Sint-Pieters-Rode.

Leiding: Georges Buelens (0471 20 50 14)

zaterdag 09-09-2017 - MYCOLIM (N)

Kattenvennen, Genk

Samenkomst om 14.00 u. op de parking Toegangspoort Kattenvennen, Planetariumweg 18, 3600 Genk.

Contact: Jos Tuerlinckx (089 35 10 79)

zaterdag 09-09-2017 - OVMW (V)

Blauwe Toren te Brugge

Bijeenkomst op de parkeerplaats van het crematorium Brugge, Zeelaan 2 te 8380 Brugge. E40, afrit 8 Brugge. Je volgt de expresweg tot de afslag Blankenberge. Op het rond punt volg je pijlen "Crematorium" tot op de parking.

Contact: Charlotte Pieters (0495 80 73 67)

zaterdag 09-09-2017 - AMK (V)

Zoerselbos te Zoersel

Vertrek om 9.45 u. op de park-and-ride van Zoersel. Bereikbaar via de E34, op het einde van afrit 20, richting Malle/Zoersel. Neem aan de overkant van de snelweg op het rondpunt de afslag van de P+R.

Leiding: Linda Lambreghts (0494 05 53 67)

zaterdag 09-09-2017 - ZWAM (N)

Arboretum Heverleebos te Heverlee

Vertrek om 14.00 u. op de parking bij het Arboretum (nabij brug onder E40) langs de Naamsesteenweg.

Leiding: Georges Buelens (0471 20 50 14)

zaterdag 16-09-2017 - ZWAM (D)

Kempendag te Retie

Vertrek om 9.30 u. op de parking van het Provinciaal domein Prinsenspark, Kastelse dijk te Retie.

Leiding: Luk Peeters (0494 19 21 64). Na de middag aansluiten kan, maar dan na afspraak met Luk.

zaterdag 16-09-2017 - OVMW (V)

Huwijnsbossen te Lichtervelde

Afspraak aan de parking van de Huwijnsbossen, Beverenstraat Lichtervelde. Op de A17 (E403) afrit 9. Na de afrit N35 richting Koolskamp/Pittem/Tielt; aan tankstation Octa rechts Oude Heirweg inrijden, na de brug over de autoweg opnieuw rechts Oude Gentweg ca 2 km volgen tot Beverenstraat; deze links inrijden tot parking.

Contact: Marc Haerssens (09 251 15 31 thuis en op de dag van de uitstap GSM 0476 94 28 51)

zaterdag 16-09-2017 - AMK (D)

Plantentuin te Meise

Vertrek om 9.45 u. aan de ingang van de Plantentuin, Nieuwelaan 38 te Meise. Bereikbaar via A12 richting Brussel, afrit 3 Meise-Wolvertem. Aan de lichten links N277, Nieuwelaan ongeveer 2 km. Parkeerplaatsen langsheen de Nieuwelaan.

Leiding: Myriam de Haan (0486 68 13 30)

zondag 17-09-2017 - ZWAM (N)

Halve Maan te Diest

Vertrek om 14.00 u. op de parking bij het Bezoekerscentrum Webbekomsbroek, Omer Vanoudenhovelaan 48.

Leiding: Robert De Ceuster (0484 66 43 70)

zaterdag 23-09-2017 - OVMW (V)

Wallebos te Ename

Afspraak aan de kerk van Ename, Enameplein.

Contact: Eddy Saveyn (0477 03 20 75)

zaterdag 23-09-2017 - AMK (D)

Walenbos te Houwaert

Vertrek om 9.45 u. aan de kerk van Houwaert, Haldertstraat (Tielt-Winge).

Leiding: Georges Buelens (0471 20 50 14)

zondag 24-09-2017 - MYCOLIM (N)

Domein Bokrijk, Genk

Samenkomst om 14.00 u. Nieuwe Heidestraat, Hasselt (achterzijde domein).

Contact: Diane Thora (0485 70 36 43)

zondag 24-09-2017 - ZWAM (N)

Kloosterbos te Holsbeek

Vertrek om 14.00 u. op de parking nabij de Kerk van Holsbeek, G. van Tiltstraat.

Leiding: Georges Buelens (0471 20 50 14)

zaterdag 30-09-2017 - OVMW (V)

Leiebos te Wevelgem

Guldensporenstraat, Wevelgem ter hoogte van huisnummer 61.

Contact: Christine Hanssens (056 21 13 13)

zaterdag 30-09-2017 - AMK (V)

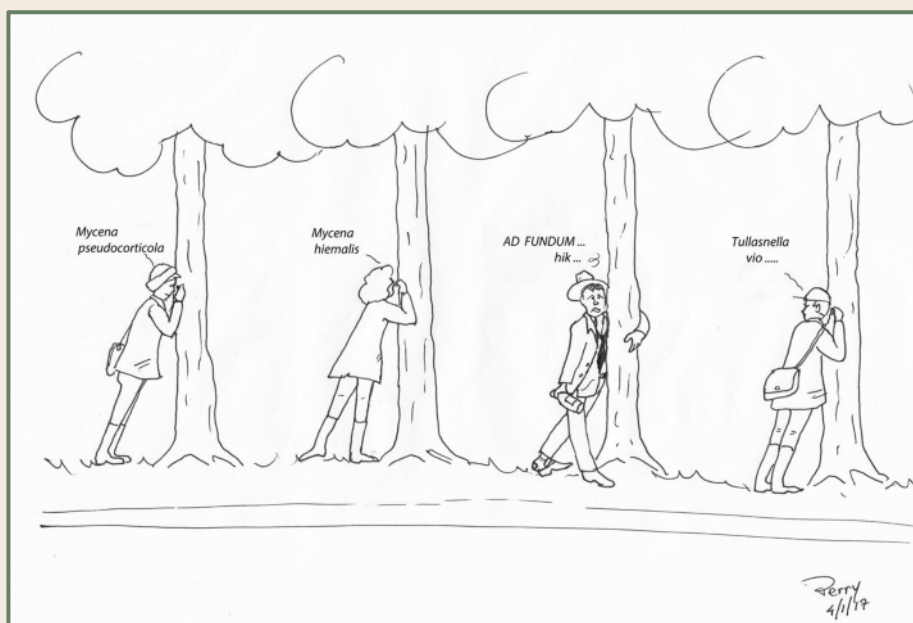
Tikkebroeken te Turnhout

Vertrek om 9.45 u. aan het rond punt op de kruising Tiendijk/Kapelweg, Turnhout. Bereikbaar vanuit Antwerpen: E34 afrit 24; richting Kasterlee en na 100 m rechts Tiendijk, na 50 m rond punt.

Leiding: Staf Elsermans en François Bartholomeeusen (0496 06 26 16)

Grinniken met mycologen (Staf Persoons)

Educatieve bijeenkomsten

De bijeenkomsten (W) in **Gent** gaan door om 10.00 uur (tot ten laatste 16.00 uur) bij de Onderzoeksgroep Mycologie van de Universiteit Gent, K.L. Ledeganckstraat 35, 2^e verdieping. De toegang is het gemakkelijkst via de plantentuin. De microscopie-avonden beginnen om 19.30 uur ; gebruik 's avonds de hoofdingang.

De bijeenkomsten in **Antwerpen** gaan door in de Bioruimte van de UAntwerpen, Campus Drie Eiken (gebouw Gouverneur Andries Kinsbergen), GPS-adres: Fort VI-straat te Wilrijk (tegenover gebouw G). Vóór iedere vergadering (behalve bestuurlijke vergaderingen) is er vanaf 19.30 uur gelegenheid om boeken uit de bibliotheek te ontlenen. Het opstellen van de microscopen voor praktijklessen en mycologische werkgroepavonden gebeurt bij voorkeur vóór 20.00 uur zodat de sessies vlot kunnen beginnen. De bib is steeds gesloten de 4^e dinsdag van de maand.

De ZWAM-bijeenkomsten in **Diest** gaan door van 19.00 tot 22.00 uur in het Bezoekerscentrum van het Webbekomsbroek, Omer Vanoudenhovelaan 48 te Diest.

zaterdag 24-06-2017 - OVMW (V)

Informatievergadering FUNBEL

Informatievergadering voor input in en rapportering uit FUNBEL door Lieve Deceuninck. Bij deze gelegenheid wordt de nieuwe zaal van de onderzoeksgroep Mycologie in gebruik genomen, met mogelijkheid tot microscopisch determineren van eigen vondsten.

maandag 03-07-2017 - ZWAM (N)

Educatieve bijeenkomsten ZWAM (Diest)

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 13.30 u.

LET OP: is een namiddag!

maandag 24-07-2017 - ZWAM (N)

Educatieve bijeenkomsten ZWAM (Diest)

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 13.30 u.

LET OP: is een namiddag!

woensdag 16-08-2017 - ZWAM (N)

Educatieve bijeenkomsten ZWAM (Diest)

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen,

met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 13.30 u.

LET OP: is een woensdagnamiddag!

dinsdag 22-08-2017 - AMK (A)

Voordrachtavond over roesten.

Aanvang: 20.00 uur.

Voordrachtgever: Jos Volders (014 54 91 44)

dinsdag 29-08-2017 - AMK (A)

Determinatieavond: inoefenen van microscopische technieken

Het thema wordt bepaald aan de hand van de aanwezige exemplaren.

Van 19.30 - 22.00 u. Microscopen kunnen vanaf 19.00 u. opgesteld worden.

Leiding: gevorderde leden.

maandag 04-09-2017 - ZWAM (A)

Educatieve bijeenkomsten ZWAM (Diest)

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 19.00 u.

dinsdag 05-09-2017 - AMK (A)

Determinatieavond: inoefenen van microscopische technieken

Het thema wordt bepaald aan de hand van de aanwezige exemplaren.

Van 19.30 - 22.00 u., microscopen kunnen vanaf 19.00 u. opgesteld worden.

Leiding: gevorderde leden.

dinsdag 12-09-2017 - AMK (A)

Determinatieavond: inoefenen van microscopische technieken

Het thema wordt bepaald aan de hand van de aanwezige exemplaren.

Van 19.30 - 22.00 u., microscopen kunnen vanaf 19.00 u. opgesteld worden.

Leiding: gevorderde leden.

maandag 18-09-2017 - ZWAM (A)

Educatieve bijeenkomsten ZWAM (Diest)

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 19.00 u.

dinsdag 19-09-2017 - AMK (A)

Determinatieavond: inoefenen van microscopische technieken

Het thema wordt bepaald aan de hand van de aanwezige exemplaren.

Van 19.30 - 22.00 u., microscopen kunnen vanaf 19.00 u. opgesteld worden.

Leiding: gevorderde leden.

dinsdag 26-09-2017 - AMK (A)

Determinatieavond: inoefenen van microscopische technieken

Het thema wordt bepaald aan de hand van de aanwezige exemplaren. Van 19.30 - 22.00 u., microscopen kunnen vanaf 19.00 u. opgesteld worden.

Leiding: gevorderde leden.

donderdag 28-09-2017 - OVMW (A)

Opening van de tentoonstelling "Heksenboter of duivelskak" in de Plantentuin van de UGent. Om 18 u. kan men deelnemen aan de rondleiding door Jan Rammeloo en Myriam de Haan, waarna receptie. Wie komt, stuurt vanaf 1 september een mailtje naar mieke.verbeken@ugent.be.

De tentoonstelling is te bezoeken tot en met 13 oktober.

BIB nieuws

Zoals elk trimester komen hier de laatste aanwinsten van de bibliotheek.

- ◆ Ludwig Erhard, 2017, Pilzkompendium, Band 4, Abbildungen (Atl 024 g)
- ◆ Ludwig Erhard, 2017, Pilzkompendium, Band 4, Beschreibungen (Atl 024 h)
- ◆ Reemer M. & de Jong H., 2016, De Nederlandse breedvoetvliegen en basterdbreedvoetvliegen (Nim 041)

De familie Schavey schonk onze vereniging meerdere boeken en microscopisch materiaal van Jean. Hiervoor wordt een goede bestemming gezocht, de KVMV-bibliotheek of onze leden. We danken de familie dan ook heel hartelijk voor dit gulle gebaar.

Tot een volgende Sporen,

Lucy

Elk jaar vinden we tijdens onze talrijke excursies een groot aantal nieuwe soorten voor Vlaanderen naast heel zeldzame soorten en soorten die al tientallen jaren uit onze lijsten verdwenen zijn. Deze verrassende vondsten komen zelden in beeld, soms voor een beperkt publiek op een bijzondere vondsten-avond of op de jaarlijkse mycologendag. In deze rubriek willen we deze soorten een gezicht geven via een korte beschrijving, een beknopte literatuuropgave en enkele foto's.

Dichomitus campestris (Quél.) Domanski & Orlicz – Hazelaarhoutzwam

Gut Tilkin

Waarneming

Onze wekelijkse donderdagexcursie van 30-03-2017 vond plaats in het Groenendaalbos te Hoelbeek, in de omgeving van de burchtruïne Jonckholt. Het loofbosgedeelte, met zeer veel hazelaars, bevindt zich op vruchtbare niet-zure bodem. Deze was einde maart bedekt met een tapijt van voorjaarsbloeiërs: bosanemoon, speenkruid, sleutelbloem... Op het wandelpad vonden we een dode, beschorste hazelaartak (foto 1) met enkele bleke vruchtlichamen van een polypoor.

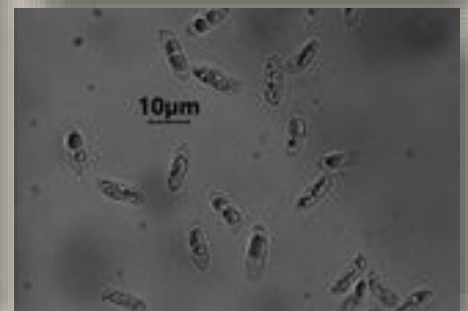

Foto: *Dichomitus campestris* op dode tak (Marcel Heyligen); rechtsboven: vertakte hyfen; rechtsonder: sporen (Gut Tilkin)

Beschrijving

Macroscopisch: het vruchtlichaam is resupinaat, kussenvormig, crème-keurig, met een bruine en spoedig zwarte boord. Het grootste vruchtlichaam is 6,5 cm lang, 4 cm breed en in het centrale deel 1 cm hoog. De grote poriën, 1-2 per mm, zijn onregelmatig rond en op het aflopende deel langgerekt.

Microscopisch: dimitisch hyfensysteem, dunwandige generatieve hyfen met gespen. De skelethyfen zijn dikwandig en onregelmatig dichotomisch vertakt (foto 2). De hyaliene sporen zijn cilindrisch, 12,5-14,5 x 4,1-5,6 µm (foto 3). Er zijn geen cystiden. De clavate basidiën hebben 4 sterigmen.

Determinatie

De kussenvormige vruchtlichamen, de donkere boord en het substraat laten toe deze soort macroscopisch te herkennen als *Dichomitus campestris* of Hazelaarhoutzwam. De determinatie gebeurde vlot met de polyporenwerken van Bernicchia (2005) en van Ryvarden & Melo (2014).

Verspreiding

De verspreidingskaart van de KVMV-website vermeldt slechts 3 andere vondsten voor Vlaanderen. In de verspreidingsatlas van Nederland wordt de soort vermeld als zeldzaam en op de Rode Lijst als bedreigd. *Dichomitus campestris* komt voor op dood loofhout, vooral van hazelaar en els.

Een week na deze vondst, vonden we de Hazelaarhoutzwam opnieuw op een dode hazelaartak in de Wijngaardbossen te Hoeselt en recent in een bos bij Alden Biesen, Bilzen. Misschien toch niet zo zeldzaam?

Herbarium GT17010 IFBL E7.12.44

Literatuur

Bernicchia, A. (2004). Polyporaceae s.l. Fungi Europaei 22. Ed. Candusso.

Ryvarden, L. & Melo, I. (2014). Poroid Fungi of Europe, Synopsis fungorum 31. Fungiflora Oslo.

Oliveonia fibrillosa (Burt) Donk

Greet Van Autgaerden

Waarneming

Een korstzwameninventarisatie op 19-2-2017 waarbij we een eerste deel van het Fort VII te Wilrijk bezochten, leverde een interessante vondst op. Op 1-3-2017 inventariseerden we een tweede deel van het gebied en dit leverde opnieuw dezelfde soort op. *Oliveonia fibrillosa*

werd in beide gevallen aangetroffen in een oude stapel dood wilgenhout, op takken van ca. 2 cm diameter.

Beschrijving

Macroscopisch: een onopvallend en zeer dun vruchtlichaam bestaande uit tere, grijswitte vlekken tot 5 cm lang en ca. 1 cm breed, verspreid groeiend over het substraat, zich uitstrekkend over zowel beschorst als naakt hout.

Microscopisch: *Oliveonia fibrillosa* onderscheidt zich door de aanwezigheid van cystiden, de hyfen met gespen en de sporen, oblong van vorm, met ventrale depressie. Het vruchtlichaam bestaat uit slechts 1 laag pleurale basidiën met verspreid liggende, weinig gedifferentieerde cystiden.

Determinatie

De repetitieve sporen en de aanwezigheid van cystiden sleutelden met Bernicchia (2010) vlot uit op het Genus *Oliveonia*. De sleutel uit 'Rhizoctonia-forming fungi' van P. Roberts (1999) leidt door de aanwezigheid van gespen en de karakteristieke sporenvorm recht naar *O. fibrillosa*.

Verspreiding

Oliveonia fibrillosa is een kosmopolitische soort en is nieuw voor Vlaanderen.

Herbarium GVA376

Literatuur

Bernicchia, A. (2010). Corticiaceae s.l. Fungi Europaei. Ed. Candusso.

Roberts, P. (1999). Rhizoctonia-forming fungi.

Trichopeziza subsulphurea (Svrček) Baral

Marcel Heyligen

Waarneming

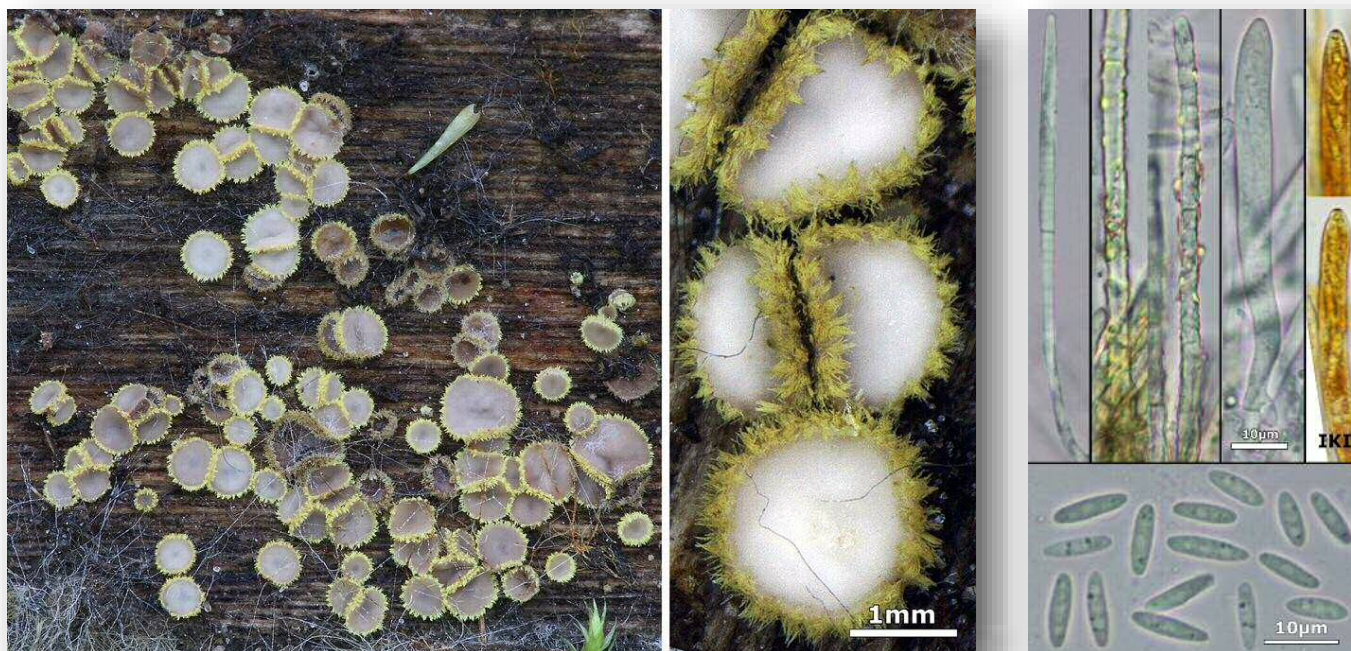
Een excursie op een druilerige namiddag op 23-02-2017 in een vochtig en drassig brongebied van de Wijerkensbeek in Rosmeer Bilzen, werd beloond met een zeldzame discomyceet. Deze groene oase met grote populieren bevindt zich binnen een intensief landbouwgebied. Luc Lenaerts vond een opvallend groepje gele franjekelkjes op een dik stuk ontschorst hout aan de voet van een zwarte populier (*Populus nigra*). Het was moeilijk uit te maken of het zwarte populier of canadapopulier (*Populus x canadensis*) was. Beide populiersoorten staan er naast elkaar in dit gebied (IFBL E7.23.31).

Beschrijving

Macroscopisch: vruchtlichamen tot 4 mm diameter en zittend op het substraat, geen steel, meestal in groep op ontschorst hout (foto 1). Het excipulum en de randen zijn bezet met zwavelgele haren die bij het verouderen roodachtig

bruin verkleuren. Het hymenium is witachtig grijs en wordt eveneens bruin bij ouder worden.

Microscopisch: asci inoperculaat, 55-60 x 3,5-4 µm. De ascustop wordt zwak roodbruin in lugol. Aan de basis van de asci bevinden zich haken. De parafysen zijn cilindrisch lancetvormig, 47-78 x 1,5-3 µm. De sporen zijn glad, subfusiform met weinig of geen guttules, 7,5-11,5(13) x 2,5-3 µm. Rijpe sporen kunnen 1 sept hebben. De haren zijn bezet met gele harsbrokjes die in KOH oplossen.

Foto's: *Trichopeziza subsulphurea* met detail en microscopische kenmerken (Marcel Heyligen)

Determinatie

Met Breitenbach (1984) kom je al snel bij de gelijkaardig uitzijende *Dasyscyphus mollissimus* en *D. sulfureus* met de nu gangbare namen *Trichopeziza mollissima* (Fraai franjekelkje) en *T. sulphurea* (Zwavelgeel franjekelkje). Deze 2 soorten groeien echter niet op hout maar op kruidenstengels. De sporenmaten van *T. mollissima* (9-20 x 1,6-2,4 µm) en *T. sulphurea* (33-38 x 2,5-3,5 µm) zijn ook anders.

Met de voorlopige Leotiomycetes-sleutel van Declercq (2014, ined.) waarin het genus *Trichopeziza* opgenomen is, sleutelen we vlot naar *T. subsulphurea*. Baral (1993) bespreekt deze soort in zijn 'Beitrag' op de taxonomie van de Discomyceten. Op de Spaanse website 'Asturnatura.com' staan afbeeldingen die identiek zijn aan onze vondst. Bernard Declercq bevestigde de determinatie van *T. subsulphurea*, een nieuwe soort voor Vlaanderen.

Exsiccaat: MH2017/015BR.

Verspreiding

T. subsulphurea is nog niet geregistreerd in België en Nederland. In 2013 werd de soort gevonden op het Portugese eiland Madeira op *Fagus sylvatica*, in 2014 in Duitsland op een sterk bemoste stam van *Acer pseudoplatanus* en in 2014 in Finland op *Fraxinus excelsior*. De originele beschrijving vermeldt *Fagus sylvatica* en *Populus tremula* als substraat.

Literatuur

Baral, H. O. (1993). Beiträge zur Taxonomie der Discomyceten III. *Zeitschrift für Mycologie* 59(1): 3-22

Breitenbach, J., Kränzlin, F. (1984). Pilze der Schweiz. Band I Ascomyceten. Verlag Mykologia, Luzern

Declercq, B. (2014). Leotiomycetes (Ascomycota) in Western Europe, key to species. Ined.

<https://www.asturnatura.com/fotografia-naturaleza/galeria.php?especie=trichopeziza-subsulphurea>

Xylobolus frustulatus (Pers.) P. Karst. – Mozaïekzwam

Luc Lenaerts

Waarneming

Onze wekelijkse donderdagexcursie van 2/2/2017 vond plaats in de 'Groene Zone' te Lummen (IFBL D6.34.34), een bosrijk gebied met wandelpaden en met een Kempense (zure) vegetatie, gelegen op de getuigenheuvel de "Willekensberg". Sommige delen van de paden zijn erg vochtig door ondoordringbare ijzerzandsteenlagen in de ondergrond. Hier en daar zijn eiken treinbiels (dwarsliggers onder treinrails) gebruikt om eigendommen langs de wandelpaden af te boorden. Kort na ons vertrek in de Fonteinstraat vonden we op een omgevallen oude treinbiel de Mozaïekzwam.

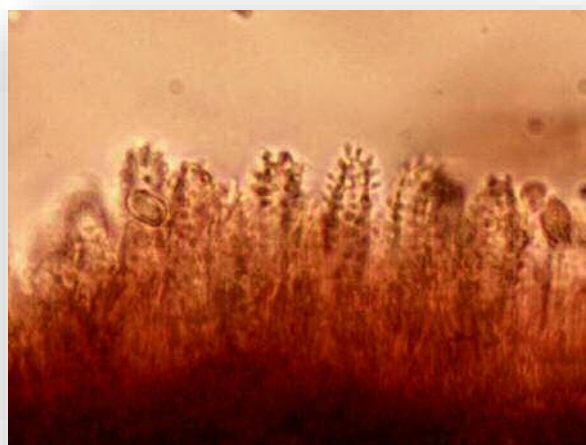
Beschrijving

✓ *Macroscopie*

Het vruchtlichaam is resupinaat en bestaat uit zeer veel kleine, gladde, platte tot wat gewelfde veelvormige stukjes van een halve tot enkele centimeter diameter, die al dan niet met elkaar vergroeien. Daarnaast zijn er wat grotere stukken die snel de neiging vertonen om te barsten waardoor veelhoekige stukjes ontstaan, waaraan de zwam haar naam dankt. Het geheel heeft het uitzicht van een onvolledige puzzel. De kleur is erg variabel en gaat (volgens de Color Charts van Munsell) van geeloranje, geelbruin, roodgrijs tot roodbruin. De kleur verandert niet bij aanraken. De

zwam groeit wat onregelmatig verspreid over de lengte van de zijkant van één treinbiel. Andere omgevallen treinbiels in de buurt zijn niet aangetast. Het soort rot is moeilijk te beoordelen. Volgens Nordic Macromycetes gaat het om 'white pocket rot'. De zwam is meerjarig en er kunnen dus verschillende lagen boven elkaar groeien.

✓ *Microscopie*

Microscopisch vallen onmiddellijk de verticaal geordende hyfen op die eindigen in massaal aanwezige acanthocystiden (ook acanthohyphiden genoemd), cilindrische eindcellen bezet met opvallende stekels, dun- tot dikwan-

dig (zie rechter foto). Basidia werden niet gevonden. De weinig overvloedige (sporee)sporen zijn ellipsoïd, 4-5,8 x 2,8-3,8 µm, dun- tot iets dikwandig, hyalien, amyloïd. Het weefsel is monomitisch, zonder gespen.

Determinatie

Deze enkel op eik groeiende soort is nauwelijks te verwarren met andere soorten korstzwammen. De acanthocystiden bevestigen de determinatie. In de literatuur wordt ook de mogelijke aanwezigheid van grote, gladde, dun- tot dikwandige pseudocystiden met obtuse top vermeld (afkomstig uit het trama en niet uitstekend boven het hymenium). Deze pseudocystiden waren hier slechts met grote moeite terug te vinden. Ze vormen het microscopisch onderscheid met de verwante *Xylobolus semipileatus* waarbij de pseudocystiden niet glad, maar geïncrusteerd zijn. Deze laatste zwam heeft echter een totaal ander macroscopisch uitzicht door de vorming van hoeden.

Uit de verspreidingskaarten van Vlaanderen en Nederland blijkt de Mozaïekzwam een bijzonder zeldzame zwam te zijn.

Herbarium LL 17/5.

Literatuur

Bernicchia A. (2010). Corticiaceae. Fungi Europaei 12. Ed. Candusso. Alassio.

Hansen L. & Knudsen H. (1997). Nordic Macromycetes Vol. 3. Nordsvamp. Copenhagen.

Hjortstam K, Larsson K.-H. & Ryvarden L. (1988) Vol. 8. The Corticiaceae of North Europe. Fungiflora. Oslo.

(Munsell) Revised Standard Soil Color Charts. http://www.portalfruticola.com/assets/uploads/2016/12/tabla_munsell_digital.pdf

Okeren leemhoed en natuurbeheer

Georges Buelens - georges.buelens@telenet.be

In Sporen 2/2016 op p. 7 werd de eerste vondst van de Okeren leemhoed in Vlaanderen door Robert De Ceuster beschreven. Deze vondst te Diest op 1 juni 2015 is zonder meer belangrijk, maar wat gebeurt er daarna?

Robert was niet alleen fier op deze waarneming en determinatie maar deed ook wat je van iemand kan verwachten die de natuur ontziet: opvolgen van de soort ter plaatse dus.

Groeiplaats Okeren leemhoed

De plek werd regelmatig bezocht. Toen bleek dat de aanvoer van houtsnippers niet alleen goed was om de Okeren leemhoed in stand te houden, maar ook de kruidlaag weelderig begon te reageren op de aangevoerde houtsnippers, stak Robert letterlijk de handen uit de mouwen.

Het gras, intussen meer dan een halve meter hoog, werd met de hand uitgetrokken en op een hoop gegooid. In overleg met de milieudienst van de stad Diest werd die hoop, meer dan twee meter hoog, afgevoerd. Later werden ook nieuwe houtsnippers aangebracht, gunstig voor paddenstoelen, maar er kwam zo ook meer stikstof in de bodem, met als gevolg de aangroei van kruiden, al bleef dit nog beperkt.

Foto 1: De groeiplaats aan de citadel

Foto 2: De onthulling

Maar waarom al deze arbeid en hoe dat uitleggen aan andere gebruikers van de site, die zich niet bewust waren van de zeldzaamheid van deze paddenstoelen?

Tijdens de week van het bos werden de paddenstoelen dan ook jammerlijk door de talrijke bezoekers platgetrapt.

Er moest dus andermaal gehandeld worden en dat resulteerde deze keer in het ontwerp van een infobord (foto 4).

Dat bord werd in samenwerking met Natuurpunt Diest gerealiseerd en met toelating van het stadsbestuur op de juiste plaats neergezet.

Op maandag 10 april 2017 werd in aanwezigheid van de schepen van leefmilieu dhr. Geert Cluckers, voorzitter Saskia Van den Berg van Natuurpunt Diest en natuurlijk Robert De Ceuster van ZWAM, het infobord ter plaatse onthuld in aanwezigheid van enkele sympathisanten (foto's 2 en 3).

Voortaan weten de bezoekers nu waarom er al die bekommernis was en is en zie je de mensen zoeken naar de paddenstoelen en ontdekken ze veel meer dan de Okeren leemhoed.

Foto 3: Schepen van leefmilieu en Robert bij het infobord

Foto 4: Het infobord

Hier beschermen wij DE OKEREN LEEMHOED

Op deze plaats vonden we in 2015 voor de eerste keer in Vlaanderen een paddenstoel die vooral op houtsnippers voorkomt: de Okeren leemhoed (*Agrocybe ochracea*). Die soort is heel zeldzaam en voordien enkel tweemaal gevonden in Nederland. Het is ook niet te verwonderen: de hoedjes van de paddenstoel zijn 1 tot 3 cm groot en de steeltjes 3 tot 5 cm lang. Om ze van andere leemhoeden te onderscheiden moesten we de microscoop erbij nemen. Een vrijwilliger trok rond de groeiplaats het gras uit en stad Diest vulde de bodem aan met houtsnippers om de Okeren leemhoed te beschermen. De paaltjes verhinderen dat mensen de plek betreden of dat er auto's parkeren. Zo kan je de bijzondere paddenstoel jaarlijks bewonderen vanaf juni. Op de Citadell komen ook nog verschillende soorten bekerzwammen, de Blauwplaatstropharia, de Gewone beurszwam en allerlei soorten inktzwammen voor.

Meer informatie: www.kmvv.be

De Kurkentrekkermycena (*Hemimycena tortuosa*): géén hoofdbreker of hersenkraker!

Lucrèse Vannieuwerburgh - vannieuwerburgh.lucrese@skynet.be

Fig. 1: Kurkentrekkermycena (*Hemimycena tortuosa*)

gemakkelijk te determineren valt, dan is dit vast en zeker de Kurkentrekkermycena (*Hemimycena tortuosa* (P.D. Orton) Redhead) (fig. 1). De spiraalvormige en capitate pileo- en caulocystiden zijn namelijk zeer opvallend en karakteristiek. Te velde is dat een ander paar mouwen want er zijn nog een aantal kleine soorten die er macroscopisch sterk op gelijken. De steeltjes staan vaak excentrisch en tussen de kleine haren zijn er bij hoge vochtigheid druppeltjes te zien. De vruchtlichamen staan solitair, in groepjes of in bundeltjes op hun substraat (fig. 2). Het leuke is dat men gewoonlijk meerdere exemplaren aantreft wat bij kleine hemimycena's lang niet altijd het geval is.

Het genus *Hemimycena*, in het Duits "Scheinhelmling", omvat kleine tot zeer kleine, meestal witte tot crème-kleurige vruchtlichamen. De mycenoïde tot omphaloïde hoeden overschrijden zelden 10 mm diam. De lamellen zijn goed ontwikkeld of zijn tot adertjes gereduceerd of zelfs helemaal afwezig. De sporen zijn glad, hyalien en inamyloïd. *Hemimycena*-soorten zijn saprotrofen en zijn dus te vinden op plantenresten, schors, takjes in naald- en loofbossen en in grasland. Er zijn nogal wat 'look-alikes' wat meteen ook microscopisch onderzoek noodzakelijk maakt.

Mijn eerste kennismaking met deze *Hemimycena* had plaats tijdens de Journées Luxembourgeoises de Mycologie Vernale in 2000. Een Franse mycoloog toonde me toen een half exemplaar en de microscopie van de andere helft. Vooral de microscopie maakte veel indruk op mij. Vanzelfsprekend wou ik die Kurkentrekkermycena graag aan mijn herbarium toevoegen. Dit kon tijdens de AMK-werkweken in Heer-sur-Meuse van 2004, 2005 en 2007, telkens in hetzelfde biotoop op dezelfde dikke tak die half in de modder lag. Later vond ik ze geregeld op meerdere locaties.

Als er nu één kleine *Hemimycena* is die microscopisch

Fig. 2: Een collectie op schors

Wegens de goed ontwikkelde lamellen die tot de hoedrand reiken en de duidelijke pileo- en caulocystiden werd de Kurkentrekkermycena (*Hemimycena tortuosa*) in *H. sectie Hirsutae* (Kühner) Antonín & Noordel. geplaatst. Bij de meeste soorten in deze sectie zijn de dermatocystiden opvallend lang of zoals bij de Kurkentrekkermycena zeer specifiek van vorm.

Beschrijving

Doordat de vruchtlichamen erg verschillen (fig. 3) kan men niet zomaar zeggen: "Dit is een Kurkentrekkermycena".

Fig. 3: Een grote verscheidenheid aan vruchtlichamen

Hoeden: (fig. 4) wit, vlak tot licht bolvormig of onregelmatig van vorm. Het hoedoppervlak kan licht gestreept zijn, het centrum is een beetje ingedeukt of voorzien van een lichte umbo of zelfs van een vrij scherpe papil. Bij uitdrogen kan het volledig vruchtlichaam wat lichtgeel worden. De hoedrand komt meestal over de lamellen, is soms onregelmatig, soms wat

Fig. 4: Hoeden of hoedvormen

gekarteld. Door de aanwezigheid van haartjes lijkt het hoedoppervlak bepoederd. De grootte varieert tussen 1 en 11 mm. Vaak zijn er waterdruppeltjes waar te nemen, als het ware gevangen tussen de haartjes.

Lamellen: (fig. 5) L=(6) 8-19, l= (0) 1-8(11). De lamellen

zijn zeer variabel en kunnen zowel wijd uit elkaar als dicht opeen staan, aangehecht, wat aflopend (al dan niet met een tandje) of soms vrij van de steel zijn, af en toe gevorkt en gewoonlijk de hoedrand bereikend. De sneede kan gaaf, wat vlokkig of licht getand zijn.

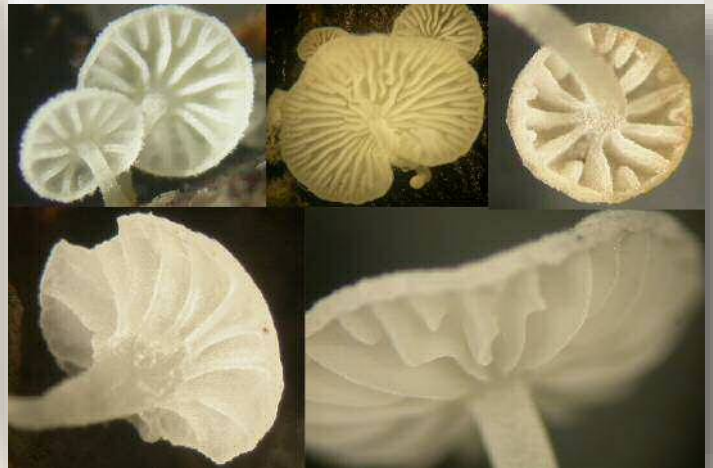

Fig. 5: Lamellen

Steel: wit, naar onderen toe soms wat verbreed. Het steeloppervlak lijkt bepoederd door de aanwezigheid van haartjes waartussen er soms druppeltjes te zien zijn. Kan erg kort zijn (1 mm), zeker indien excentrisch. Een centraal staande steel is langer, tot 2,5 cm. Zit met vezels vast op het substraat. Meerdere stelen kunnen ook vergroeid zijn tot een bundel.

Fig. 6: Steel

Microscopie

Sporen: (fig.7) 8-9,5 x 2-3 μm , fusiform, lacrymoïd of cilindrisch, Q = 2,9-3. Deze notities verschillen iets met

wat we vinden in de literatuur:

- Antonín & Noordeloos (2004) en Læssøe & Elborne (2008) noteren: (8,5) 9-11 x 2,5-4,5 μm , smal fusiform tot lacrymoïd, $Q=2,6$;
- Ludwig E. (2012): 7-11 x 2,5-4 (4,5) μm , fusoid tot 'schlank tropfenförmig' (slank druppelvormig);
- Romagnesi (1992): (6,5) 8-11,5 x 2,8-3 μm , recht cilindrisch.

Fig. 7: Sporen

Basidia: 16-26 x 4,5-5,5 μm , clavaat, 2-4 sporig.

Cheilocystiden: 15-30 x 4-8 μm , lageniform, subfusiform, veelal puntig uitlopend.

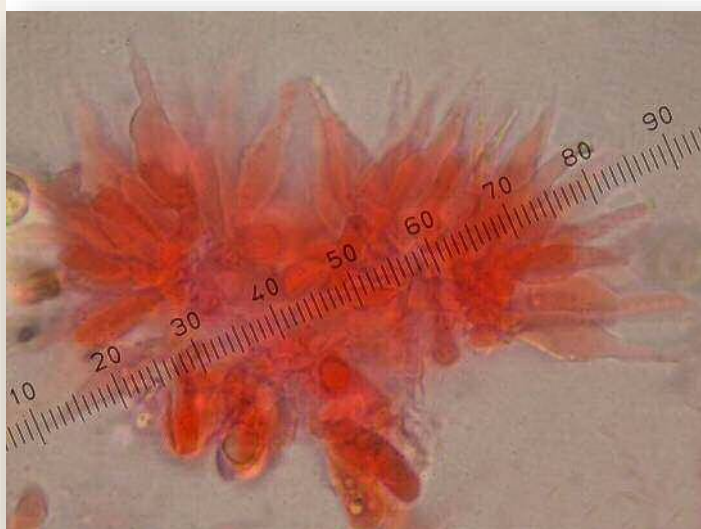

Fig. 8: Cheilocystiden

Pleurocystiden: niet waargenomen.

Pileo-en caulocystiden zijn aan elkaar gelijk: tot 70 μm lang, kronkelig, zwak of sterk spiraalvormig gedraaid, gewoonlijk voorzien van een bolvormige top met een breedte tot 10 μm .

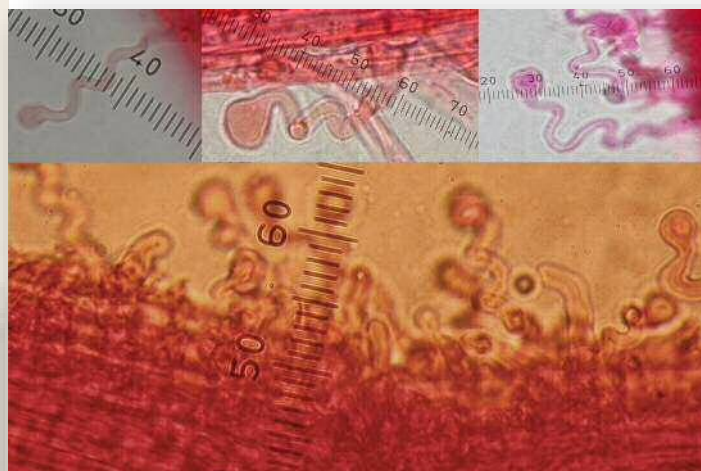

Fig. 9: Caulocystiden

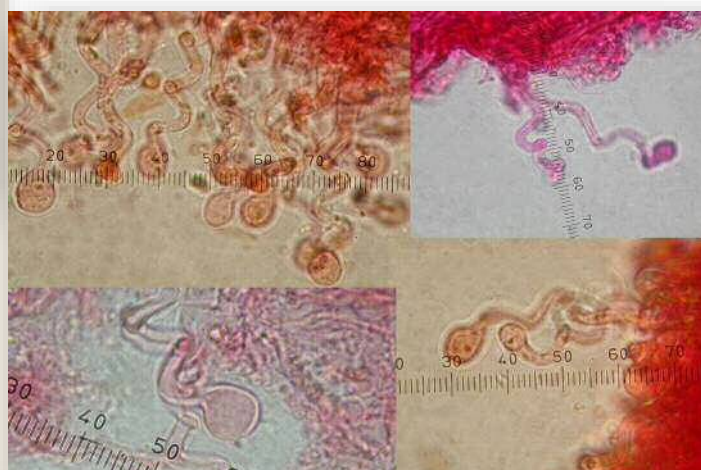

Fig. 10: Pileocystiden

Gespen aanwezig maar soms schaars.

Ecologie

De Kurkentrekmycena is te vinden op doorweekte, dode takken, vooral van loofhout en dikwijls liggend in de modder, ook op twijgjes, in schorspletten en op binnen- en buitenkant van schors.

Dit stemt overeen met wat vermeld wordt in de Beknopte Standaardlijst van Ned. Paddenstoelen (2013) nl. dat de soort saprotroof is op hout, in loofbossen (meest Eik, Haagbeuk, Beuk) op matig droge tot droge kalkrijke leem of klei, op stammen (dikker dan 15 cm) van loofbomen en struiken, houtige klimplanten.

Volgens Antonín & Noordeloos (2004) is de Kurkentrek-

kermycena gekend van *Abies*, *Alnus*, *Carpinus*, *Fraxinus*, *Salix cinerea*, *Taxus* en *Quercus*; Læssøe & Elborne (2008) vermelden ook nog *Fagus*; Ludwig (2012) spreekt over *Sambucus*, *Picea* en *Abies*.

Fenologie

Herfst–winter, vanaf september tot en met januari met een piek in september zowel bij mijn vondsten als genoteerd bij de waarnemingen in FUNBEL.

Status

Volgens de Beknopte Standaardlijst van Ned. Paddenstoelen (2013) is de Kurkentrekermycena een zeer zeldzame en kritische soort en is een goed gedroogde bewijscollectie gewenst. De NMW Verspreidingsatlas geeft 16 meldingen.

Ook in Duitsland zeer zeldzaam (Ludwig 2012).

In onze Standaardlijst (2006) staan de vermeldingen:

1 - taxonomisch niet-kritisch taxon waarvan het voorkomen in Vlaanderen met 100 % zekerheid is gedocumenteerd.

m! - microscopisch onderzoek nodig of zeer wenselijk voor betrouwbare determinatie.

Tussen 2003 en 2017 werden er in FUNBEL 19 waarnemingen genoteerd die ik persoonlijk nog met 26 andere kan aanvullen.

Opmerkingen

Druppeltjes tussen de haren van de kleine mycena's en hemimycena's zijn niet eigen aan de Druppelmycena (*Hemimycena mauretana*). We zien ze bij de Kurkentrekermycena (*Hemimycena tortuosa* - fig. 11) en vaak ook bij de Suikermycena (*Mycena adscendens*). De excentrische steel komt eveneens bij deze soorten voor. De veelvormigheid van de vruchtlichamen maakt een macroscopische determinatie bijna onmogelijk.

Microscopisch wordt *Hemimycena cephalotricha* in de literatuur beschreven met eveneens min of meer gedraaide, capitate pileo- en caulocystiden maar niet zo uitgesproken spiraalvormig. Ook de sporen verschillen.

De zeer typische pileo- en caulocystiden van de Kurken-

trekkermycena leiden vrij gemakkelijk tot een juiste determinatie.

Literatuur

Antonín V. & Noordeloos M.E. (2004). A monograph of the genera *Hemimycena*, *Delicatula*, *Fayodia*, *Gamundia*, *Myxomphalia*, *Resinomycena*, *Rickenella* and *Xeromphalina*, 279 p.

Arnolds E. & van den berg A. (2013). Beknopte Standaardlijst van Nederlandse Paddenstoelen, Nederlandse Mycologische Vereniging, 287 p.

Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging: FUNBEL-database, Adm. E. Vandeven - [<http://kvmv.be/index.php/soortenlijst> - Date of visit to the website: 13-04-2017]

Læssøe T. & Elborne S. (2008). *Mycena* in Knudsen H. & Vesterholt J. (eds.) *Funga Nordica*. Agaricoid, boletoid and cyphelloid genera, Nordsvamp, Kopenhagen, 965 p.

Ludwig E. (2012). *Pilzcompendium Beschreibungen* (Band 3). Fungicon-Verlag, Berlin, 881 p.

Romagnesi H. (1992). Prodomes à une flore analytique des Agaricomycètes [*Mycena*, s.g. *Hemimycena*] [corrigenda : 108-2] in *Bull. Soc. Mycol. France*, t.108 (1992), fasc.1: 1-15.

Verspreidingsatlas paddenstoelen: 61 Atlasblokken (22-05-2017), <https://www.verspreidingsatlas.nl/paddenstoelen>.

Walley R. & Vandeven E. (2006). Standaardlijst van Basidiomycota en Myxomycota van Vlaanderen en het Brussels Gewest, Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, 143 p.

Fig. 11: Druppels op de Kurkentrekermycena

Nieuw: zelf gegevens opvragen uit de FUNBEL-databank

Lieve Deceuninck - lieve.deceuninck@skynet.be / Emile Vandeven - funbel@skynet.be

Paddenstoelenlijstjes maken we graag, per excursie of per gebied. Om de waarnemingen meteen in de KVMV-databank in te voeren surfen we gewoon naar de KVMV-website, klikken rechtsboven op de groene knop 'FUNBEL-invoer-module' en loggen aan met onze persoonlijke login. Voortaan kunnen we naast het opvragen van onze ingebrachte gegevens ook excursielijsten, lijsten van een gebied of soortgegevens opvragen die door andere KVMV-leden ingevoerd werden.

1. Voor de nieuwe gebruiker

2. Optimalisaties doorgevoerd in 2017

- A. Toevoegen waarneming: bijkomende invoervelden beschikbaar
- B. Mijn rapporten (nieuw)

1. VOOR DE NIEUWE GEBRUIKER

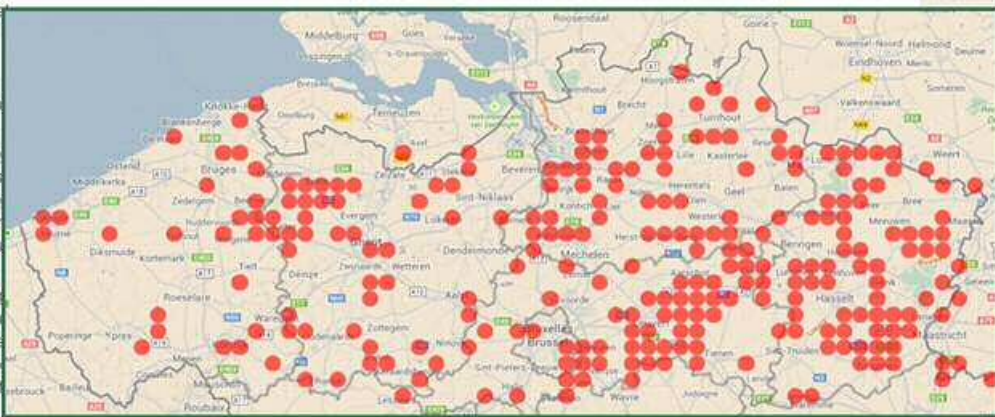
De **FUNBEL-invoermodule** is de naam voor de websitetoepassing waarmee alle KVMV-leden hun waarnemingen, microscopische determinaties en foto's van zwammen, pseudofungi en myxomyceten kunnen ingeven in de FUNBEL-databank (Databank voor de Fungi van België).

Wat u op de website www.kvmv.be onder het menu Paddenstoelen/Soortenlijst vermeld ziet staan, is gebaseerd op de FUNBEL-databank. Nadat men determinaties heeft ingegeven, worden deze aanvullende soort- en verspreidingsgegevens aan de websitegebruikers getoond.

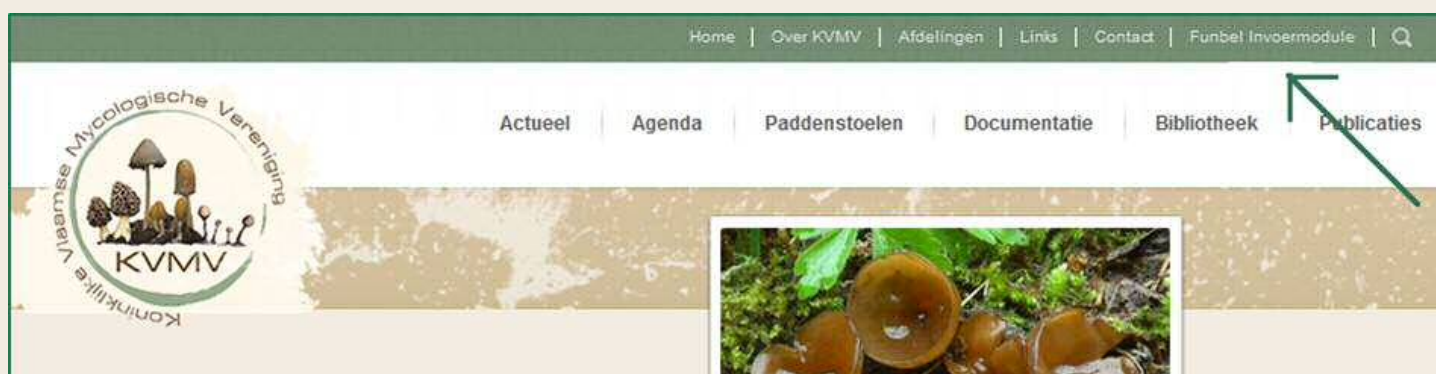
Crepidotus mollis (Schaeff.: Fr.) Staude (Week oorzwammetje) - 2433

Crepidotus mollis (Schaeff.: Fr.) Staude
Week oorzwammetje

Phylum	Basidiomycota
Praktische groep	Agaric
Synoniem	
Ecocodes	Houts
Biotoop	gemen loofbos gemen opgaar loofhou
Substraat	dode li onbew dode ta dode b dode s
Organisme	Loofbomen en -struiken (32.21 %) Populus (23.08 %) Populus x canadensis (10.1 %)

Op de KVMV-website vindt u rechts bovenaan de knop FUNBEL Invoermodule.

De allereerste keer dat u gegevens wilt invoeren of rapporten wenst op te vragen, moet u zich registreren door een login aan te vragen. Hiervoor klikt u op het inlogscherm op de knop 'Vraag een login aan'. Lees bij het eerste gebruik aandachtig de voorwaarden; die vindt u ook achteraan dit artikel.

Ervaring leert dat de invoermodule sneller werkt en stabiel blijft met gebruik van Mozilla Firefox of Google Chrome.

De module toont bij inloggen drie tabs: Mijn Galerij, Mijn waarnemingen, Mijn rapporten (nieuw).

ID	Datum	Gemeente	Terrain	Genus + Soortnaam	Detern #	Exsicc	Actie
662302	2017-03-01	Vierde	Molenbeekvallei (C4.38.44)	Myocena epipterygia (Soop.: Fr.) Gray var. epipterygia Graskleefsteelmyco			
661813	2017-03-01	Vierde	Molenbeekvallei (C4.38.44)	Myocena filipes (Bull.: Fr.) P. Kumm. Draadsteelmyocena	testd	testh	
661816	2017-03-01	Vierde	Molenbeekvallei (C4.38.44)	Myocena galopus (Pers.: Fr.) P. Kumm. Melksteelmyocena		12345	

Een volledige handleiding vindt u op de website: <http://kvmv.be/index.php/documentatie/C41> maar eenvoudig contact opnemen met Lieve of Emile mag ook altijd, zodat u snel uw weg vindt in deze gebruiksvriendelijke module.

2. OPTIMALISATIES DOORGEVOERD IN 2017

Deze verbeteringen aan de FUNBEL-invoermodule kwamen tot stand dankzij de tips van enkele leden.

A. Toevoegen waarneming: bijkomende invoervelden beschikbaar

Het **ontwikkelingsstadium** van een vondst kan nu ook opgegeven worden; dat is vooral handig bij de opgave van determinaties van zakjeszwammen en roesten.

Daarnaast werd een extra veld **Determinatiewerk** beschikbaar gesteld. De opgave van de gebruikte determinatieliteratuur is niet verplicht maar wordt sterk aanbevolen. In een taxonomisch woelige periode waarbij ook de mycologie onderhevig is aan wijzigingen in soortnamen, variëteiten en vormen geeft de literatuurvermelding meer duidelijkheid aan de genusspecialisten bij het nazicht van de waarnemingen.

Het nieuwe veld **Publiek/Nee, privé** staat standaard op **Publiek** en mag slechts uitzonderlijk op 'Nee, privé' gezet worden. Deze mogelijkheid werd voorzien voor invoerders die een publicatie in voorbereiding hebben en tijdelijk bepaalde waarnemingen willen afschermen.

Publiek: Publiek (kvmv mag data exporteren voor wetenschappelijke doeleinden) Nee, privé

B. Mijn rapporten: zelf gegevens opvragen uit de FUNBEL-databank

Naast de soortinformatie met kaartje die voor iedereen via de KVMV-website/Soortenlijst toegankelijk is, worden nu voor de KVMV-leden vijf nieuwe rapporten beschikbaar gesteld via de FUNBEL-invoermodule. Zo kan u voortaan **excursielijsten** bekijken, uw **herbarium-** of **determinatieoverzicht** bekomen én vlot bewerken, de **gegevens van een specifieke soort** ophalen of een volledige **soortenlijst van een gebied** exporteren.

Hoe rapporten opvragen? Log aan op de FUNBEL-invoermodule en klik op de tab 'Mijn rapporten'.

The screenshot shows the FUNBEL website interface. At the top right, it says 'FUNBELdemo' and 'Uitloggen'. Below the header, there are three tabs: 'Mijn Galerij', 'Mijn waarnemingen', and 'Mijn rapporten'. The 'Mijn rapporten' tab is active, and a dropdown menu is open, showing 'Excursielijst' and 'Herbarium, Soort, Gebied'.

B1. Tab 'Mijn rapporten /Excursielijst'

Met selectie van een datum en één of meerdere gebieden (plaats + terrein) kunnen excursielijsten opgevraagd worden. Met de keuzeoptie '**basislijst**' worden de soortnamen in een Excel-bestand getoond, de optie '**uitgebreide excursielijst**' bevat bijkomende kolommen met determinatorgegevens.

The screenshot shows the 'Rapport Excursielijst' form. At the top right, there is a 'reset parameters' button. The form contains the following fields:

- Datum (verplicht YYYY-MM-DD):** 2013-11-05
- Invoerder:** Mezelf Allen (indicated by a green arrow)
- Waarnemer:** Mezelf Allen (indicated by a green arrow)
- Gebied: (plaats&terrein)**
 - Plaats:** Vremde
 - Terrein/BI:**
 - C4.38 41 Rozenlaan Tuin
 - C4.38 43 Molenbeekvallei Tussen Vremdesteenweg en Hellestraat
- Soort:**
 - Soortnaam:** .. Naam niet in lijst - 1
 - Genus:** ..
- Type rapport:** Basislijst Uitgebreide excursielijst

Tip 1. Als u niet enkel uw persoonlijke invoergegevens wil zien, selecteer dan 'Allen' bij Invoerder en Waarnemer.

Tip 2. Met de vinkjes naast het gebied kan u nauwkeurig het gebied bepalen.

Tip 3. Een lijst opvragen op basis van IFBL-coördinaten + datum is ook mogelijk maar werd uit bovenstaande printscreen weggelaten.

Tip 4. Met de opgave van een genus- of soortnaam kan u het aantal weer te geven waarnemingen beperken.

Tip 5. Alle invoervelden kan u eenvoudig wissen met gebruik van de knop 'reset parameters'.

B2. Tab Mij rapporten/Mijn herbarium (determinatie), soort, gebied

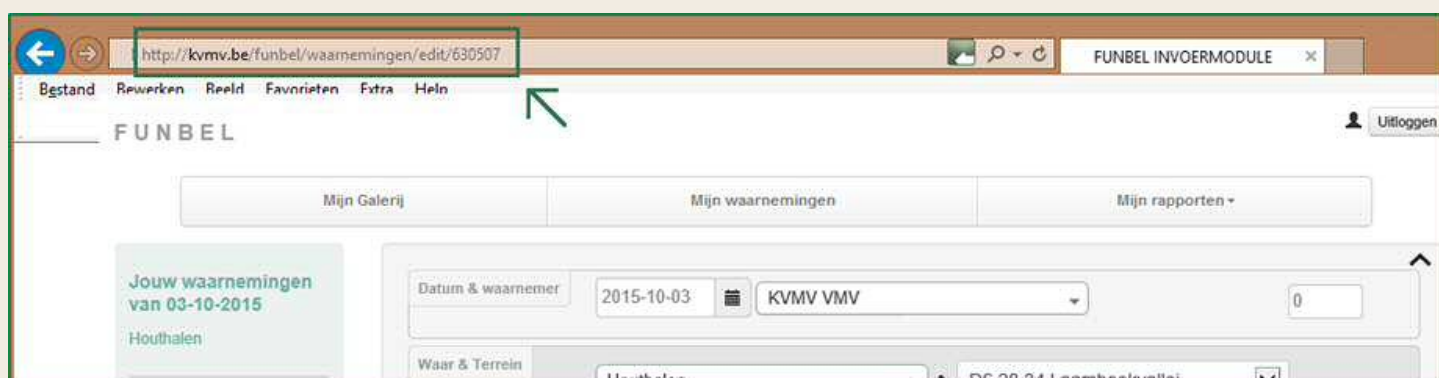
Selectie van '**Herbarium**' toont een overzicht van uw persoonlijk herbarium, met andere woorden een overzicht van alle waarnemingen waarbij u aangeduid staat als houder van herbariummateriaal.

Selectie van '**Determinatielijst**' toont een overzicht van al uw determinaties, met andere woorden een overzicht van alle waarnemingen waarbij u aangeduid staat als determinator.

Tip 6. Gegevens te wijzigen? Dit kan gemakkelijk vanuit de lijsten herbarium en determinatie.

In de eerste kolom van het Excel-bestand, onder de kolomtitel Funbel_id vindt u een url beginnend met 'http://kvmv.be/funbel/waarnemingen/edit/...' en eindigend met het nummer van de waarneming. Kopieer deze url en plak die in uw internetbrowser. De FUNBEL-invoermodule opent zich meteen op de juiste waarneming, zodat wijzigingen aan een record eenvoudig door te voeren zijn.

	A	B	C	D	E	
1	Funbel id	Herbarium naam	Herbarium nr (exsic)	Genus	Soortnaam	Ned.
2	http://kvmv.be/funbel/waarnemingen/edit/630507	Deceuninck Lieve	LD-2997	Mycena	galopus (Pers.: Melk)	

Opgave van een soortnaam en selectie van '**Soortenlijst**' toont een overzicht van alle gedetailleerde waarnemingen van de opgegeven soort.

Opgave van een gebied en selectie van '**Lijst van gebied**' toont een overzicht van alle paddenstoelensorten die ooit ingevoerd werden voor het door u opgegeven 'Gebied'.

Tip 7. Met de opgave van een periode kan u het aantal weer te geven waarnemingen beperken.

Tip 8. Voor specifieke zoekopdrachten kan u nog steeds bij de databankbeheerder terecht. Mail hiervoor naar funbel@skynet.be.

Beperkingen: rapporten onder de 10.000 rijen worden in Excel aangeboden, boven de 10.000 en tot 25.000 rijen in .csv. Voor omvangrijkere rapporten dient u een mailtje te sturen naar de databankbeheerder, funbel@skynet.be.

Voorwaarden: opvraging van FUNBEL-gegevens wordt aan de leden mogelijk gemaakt via 'Mijn rapporten' onder volgende voorwaarden. De opgevraagde gegevens:

- ◆ mogen niet dienen voor commerciële doeleinden;
- ◆ mogen niet doorgegeven worden aan derden zonder toelating van de databankbeheerder;
- ◆ mogen niet publiek gemaakt worden zonder bronvermelding: FUNBEL, waarnemers en determinatoren;
- ◆ mogen niet opgenomen worden in een andere publieke databank.

Bij **overtreding** van bovenstaande voorwaarden kan de toegang tot de FUNBEL-gegevens afgesloten worden. De databankbeheerder behoudt zich het recht voor om onterecht afgeschermd gegevens publiek te maken. Het gebruik van de FUNBEL-invoermodule staat gelijk aan het akkoord gaan met bovenstaande voorwaarden en de FUNBEL-regelgeving in het KVMV-huishoudelijk reglement, rubriek FUNBEL, art. 12 en 13.

Determinatie afgerond? Met een extra minuut draagt u bij tot de kennis van de Vlaamse zwammen, pseudofungi en myxomyceten!

Wij, de databankbeheerder en het KVMV-bestuur, moedigen aan dat zoveel mogelijk waarnemingen, in het bijzonder de microscopisch bevestigde waarnemingen in de FUNBEL-invoermodule worden ingevoerd. Ook de determinaties die in groep tijdens de determinatie-avonden worden uitgewerkt mogen niet vergeten worden. Uw hulp hierbij is welkom. Aan alle huidige en toekomstige invoerders, een hartelijke dank!

Oproep: wij zoeken nog steeds leden die oude waarnemingen willen helpen invoeren. Zij kunnen contact opnemen met Lieve of Emile. Elk uurtje per week of per maand aan hulp is méér dan welkom.

Vragen? Voor alle vragen of opmerkingen over de FUNBEL-invoermodule, -databank of over de zoek- en filtermogelijkheden in Excel kan u steeds bij Lieve of Emile terecht. Een praktische demo over de nieuwe rapportering werd in elke afdeling ingepland.

Nieuwtjes uit recente tijdschriften (10.2)

Wim en Roosmarijn Veraghtert-Steeman

wim.veraghtert@gmail.com - roosmarijn.steeman@natuurpunt.be

Der Tintling 101 – 4/2016

Portret 187 behandelt *Craterellus tubaeformis*. Vervolgens wordt een zeldzame vondst van de Mehlinger heide besproken door W. Peltz: *Inocybe krieglsteineri*. C. W. Fischer neemt je mee op excursie in de wereld van de korstzwammen met foto's van: *Hypochnicium vellereum*, *Eichleriella deglubens*, *Lyomyces sambuci*, *Ceraceomyces serpens*... Dat ook een voetbalplein in de Eifel interessant kan zijn voor paddenstoelvrienden, verneem je van R. Wald met soorten als *Lactarius deliciosus*, *Tricholoma batschii*, *Lepista personata*, *Cuphophyllus fornicatus*, *Hygrocybe mucronella*, *Entolo-*

ma sodale... Deel 10 over Russula's behandelt *R. sect. Olivaceinae*: robuuste paddenstoelen met botergeel sporenpoeder en een milde smaak. Een opvallende soort uit deze groep is *Russula olivacea*. Verder zijn er nog *R. alutacea*, *R. vinosobrunnea*, *R. integra*, *R. rubroalba*, *R. romellii*... die deze groep vertegenwoordigen. Tenslotte behandelt portret 188 *Peziza arvernensis*, een grote bruine bekerzwam die van mei tot juli te vinden is in kalkrijk beukenbos.

Der Tintling 102 – 5/2016

Portret 189 behandelt *Cortinarius humicola*, een oranjegele, sterk geschubde gordijnzwam die met geen enkele andere

gordijnzwam te verwarren valt... als je hem als gordijnzwam herkent. In deel 14 over truffels behandelen B. en H. Scheidewig *Tuber sphaerosporum*, *T. gennadii*, *Elaphomyces maculatus*, *Arcangeliella stephensii* (nu *Lactarius stephensii!* maar de auteurs volgen deze nieuwe en ondertussen wijd aanvaarde opvatting blijkbaar nog niet), *Melanogaster intermedius*, *Rhizopogon occidentalis*, *R. luteorubens*... I. Kindermann bespreekt in deel 2 over bruine ridderzwammen soorten als *Tricholoma pessundatum*, *T. ustale*, *T. populinum*, *T. stans*... Deel 11 over Russula's gaat over milde geelsporigen als *Russula claroflava*, *R. decolorans*, *R. risigalina*, *R. postiana*, *R. pseudointegra*, *R. roseipes*... Portret 190 behandelt *Peniophora polygonia*, een rozige, resupinate korstzwam die in veldjes is opgedeeld en voorkomt op populier.

Der Tintling 103 – 6/2016

Portret 191 behandelt *Galerina atkinsoniana*, een algemene soort in bemoste graslanden. F. Kasperek bespreekt *Cudoniella rubicunda*, een ascomycete die saprotroof groeit op dennenappels. Portret 192 gaat over *Lyophyllum fragile*, een soort die in Vlaanderen nog niet werd gevonden.

Der Tintling 104 – 7/2016

Portret 193 behandelt *Russula alnetorum*, een scherpe russula die in symbiose leeft met verschillende soorten elms in Midden-Europa. H. Schubert en P. Specht beschrijven de eerste Duitse vondst van *Entoloma reginae*, een soort die werd beschreven uit Drenthe door C. Noordeloos. De Nederlandse naam van de soort is Plooiplaatsatijnzwam, de Duitse naam is Königin-Beatrix-Rötling. In deel 3 over koraalzwammen behandelt H. Schubert *Ramaria subbotrytis*, *R. stricta*, *R. fumigata*, *R. formosa*, *R. flavescens*, *R. mairei*... P. Specht stelt de nieuwe soort *Clitocybe cyanolens* Métrod ex P. Specht & E. Ludw. voor, waardoor eindelijk een eind komt aan een jarenlange taxonomische en nomenclatorische verwarring. Het gaat om een soort uit de groep van grauwe, niet hygrofane, naar meel ruikende trechterzwammen waartoe onder andere ook *Clitocybe ditopa* behoort. Portret 194 behandelt *Pluteus salicinus*, ook bij ons een vrij algemene soort.

Bulletin de la société mycologique de France Tome 130, fascicule 3 (2014)

Een beknopte uitgave met drie artikels: G. Trimaille en A. Ferville bespreken enkele interessante vezelkoppen uit het departement Loir-et-Cher, nl. *Inocybe rimosa* f. *chlorophana*, *I. lacera* var. *regularis*, *I. friesii* var. *nemorosa*, *I. subalbido-disca*, *I. mixtilis* f. *tabacinoides* ad. int. en diverse vormen (alle nom. prov.) van *I. flocculosa*: f. *gracilis*, f. *convivialis* en f. *aurantiodisca* (alle nom. prov.) (met kleurenfoto's en microscopietekeningen). De eerste Franse vondst van *Hohenbuehelia faerberioides* wordt belicht door C. Mertens en D. Ghyselincx. Een collectie van de zeldzame *Protostropharia ochraceoviridis* wordt beschreven door M. Broussal; evenals de nauwverwante Kleefsteelstropharia *P. semiglobata* werd deze recent ondergebracht in een apart genus *Protostropharia*.

Mycologia Jaargang 108 Nrs. 2-3-4-5 (2016)

In het maart-aprilnummer (2) ligt de focus op Aziatische en Amerikaanse studies. Interessant is een moleculaire studie over het truffelgenus *Genea*, met veel aandacht voor Europese soorten (door P. Alvarado, J. Cabero e.a.). De meeste soorten werden bevestigd als 'goede' soorten, terwijl er ook cryptische soorten ontdekt werden. Het artikel besluit met een determinatiesleutel. In nummer 3 vinden we weinig artikels die voor de Vlaamse amateurmycoloog relevant zijn. We vermelden een overzichtsartikel over celvorming en hyfen-groei door S. Bartnicki-Garcia. In nummer 4 wordt het *Russula clavipes*-complex onder de loep genomen door S. Adamcik, M. Slovak, U. Eberhardt e.a. (hiertoe behoren *R. nuoljae*, *R. clavipes* en *R. pascua*). In nummer 5 wordt onder meer ingegaan op de nieuwe opsplitsing van het genus *Camaro-phylopsis* door J.M. Birkebak e.a. (hierover las u eerder al in de rubriek 'Uit de moleculaire keuken' in Sporen 9-4, p. 26). De wijdverbreide Roodgerande houtzwam (*Fomitopsis pinicola*) blijkt een soortcomplex, zo besluiten J.E. Haight, G.A. Laursen e.a. Deze valt uiteen in vier soorten: één Europese, één uit het zuiden van de VS en twee die samen voorkomen in het noorden van Noord-Amerika. T. Niskanen, K. Liimatainen, B.T. Dentinger e.a. onderzochten de Amerikaanse en Europese *Cortinari*-soorten uit het subgenus *Callistei*. Hiertoe behoren *C. callisteus*, *C. infucatus*, *C. tofaceus* en *C. neo-callisteus*.

Rivista di Micologia 58 (4) – 2015

M. Carbone, E. Campo, M.C. Magnozzi en D. Alzani bespreken het typemateriaal van *Neolecta vitellina*, waarvan de collectie gesequencet werd. Het typemateriaal van *Neolecta aurantiaca* werd eveneens onderzocht en wordt als synoniem van *Clavulinopsis helvola* beschouwd. Een variëteit van *Panaeolus guttulatus* op zandige bodem werd als nieuw beschreven en in een artikel gebracht door M. Panchetti. De macro- en microscopische eigenschappen van *Crinipellis subtomentosa*, gevonden in Kroatië, werden samengebracht door P. Picciola, G. Ferisin en E. Battistin. Een zeldzame ridderzwam, *Tricholoma viridulutescens*, wordt voorgesteld en geïllustreerd door P. Rodà.

Rivista di micologia 59 (2) – 2016

In het noorden van Italië werd een nieuwe vezelkop beschreven uit de sectie *Marginatae* (verwant aan *I. dunensis* en *I. piceae*): *I. tiliae*. De volledige beschrijving, micro- en macroscopische foto's en een genetisch dendrogram worden gebracht door P. Franchi, M. Marchetti en C. Papetti. Vervolgens wordt *Xerocomellus redeuilhii* als nieuwe soort voorgesteld door G. Simonini, M. Gelardi en A. Vizzini. Deze wijdverspreide soort in Zuid-Europa werd voordien foutief op naam gebracht als *Boletus dryophilus*, een Noord-Amerikaanse soort. C. Papetti en C. Zovadelli illustreren enkele bijzondere waarnemingen uit de groep van de Tricholomatales, die gevonden werden op de werkweek in Toscane in 2014: *Callistosporium luteo-olivaceum*, *Clitocybe font-queri*, *Hemimycena cephalotricha*, *Hydropus floccipes*, *Mycena corynephora*... De micro- en macroscopie en ecologie van een collectie van *Entoloma cyanumum* uit het noorden van Italië worden uit de doeken gedaan door E. Battistin en M. Bianchi.

Heeft voortaan elke Belg een zwamvlok in zijn maag?

Toepassing van myceliumweefsel in bouwstenen

Lieve Deceuninck - lieve.deceuninck@skynet.be

Oorspronkelijk artikel: 'Der Pilz, aus dem die Mauern sind' van Romano Paganini; *Beobachter* 05/2016

Foto : website www.beobachter.ch

Vertaling en samenvatting: Lieve Deceuninck

Een artikel uit het Zwitserse tijdschrift "Beobachter" van november 2016 over de toepassing van zwamdraden bij de productie van bakstenen werd overgemaakt aan AMK'er Staf Persoons. Het leek ons voldoende interessant om het even onder jullie aandacht te brengen.

Er wordt volop geëxperimenteerd met mycotexture, de praktijk van het vormgeven met mycelium. Er zijn reeds toepassingen voor verpakkingsmateriaal, kunstobjecten en meubilair. Ook scheepsboeien vervaardigd met mycelium werden in de San Francisco Bay tijdelijk gebruikt. Daarnaast wordt er gedacht aan yoga-matten, schoenzolen en de fabricatie van bouwstenen met behulp van mycelium. Dit laatste zit al in een experimentele fase.

Deze bouwstenen (foto) bestaan uit zwamdraden en landbouwafval. Tijdens de ontwikkelingsperiode van het mycelium, die slechts 3-7 dagen beslaat, wordt de verbinding van de zwamdraden met het hout zo sterk als cement. Het proces wordt gestopt met een week drogen en afgerond door het bakken. Volgens Phil Ross, uitvinder, wetenschapper, kunstenaar en drijvende

kraft achter het designproject van biomateriaal is het een veelbelovend materiaal waarvan het totale potentieel nog niet gekend is. De stenen zijn iets zwaarder dan piepschuim, hebben een textuur die lijkt op spaanplaat en kunnen overal ter wereld lokaal gefabriceerd en gebruikt worden, dus zonder transport, met lage productie-energie én steeds biologisch afbreekbaar. Als geschikte paddenstoelensorten worden Gesteelde lakzwam (*Ganoderma lucidum*) en twee oesterzwammen (*Pleurotus ostreatus* en *Pleurotus citrinopileatus*) aangehaald.

Meer informatie op hun website www.mycoworks.com waar een interessant filmpje te bekijken valt, of lees het volledige artikel op http://www.beobachter.ch/umwelt/artikel/forschung_der-pilz-aus-dem-die-mauern-sind/

In memoriam Vic Vertongen

Vic overleed op 15 maart 2017. Hij was afkomstig uit Appels nabij Dendermonde en overleed in Deinze, waar hij woonde. Van opleiding was hij licentiaat wiskunde; zijn hele carrière bracht hij door in het onderwijs, eerst als leraar, later als plaatsvervangend studiefprefect van het K.A. te Deinze en tenslotte als directeur van het Hoger Rijksinstituut Paramedische Beroepen Gent en Ronse.

Vic was verliefd op paddenstoelen. Samen met Jos Schoutteten, Herman Mervielde, Paul Van den Doorn en Karel De Waele exploreerde hij vanaf de jaren '70 van de vorige eeuw de bossen van de Vlaamse Ardennen, de Nazarethse Hospicebossen en tal van andere bossen en landgoederen in het Gentse. Het groepje paddenstoelenliefhebbers voelde al vlug de nood om een echte werkgroep op te richten om hun kennis in de breedte en de diepte te vergroten en zochten daarvoor de nodige expertise. Vic was een goede kennis van Prof. Paul Van der Veken (hij was de enige die de Prof bij zijn voornaam noemde) en die ging enthousiast in op Vics vraag om hun groepje te helpen met het ontwikkelen van mycologische kennis... en zo werd de OVMW geboren.

Vic met echtgenote en prof. Paul Van der Veken

Met Jos Schoutteten op de Mycologedag 1992 in Gent

Halverwege de jaren '70 was Vic ook de stuwende kracht achter de paddenstoelenwerking van de toenmalige Wielewaalafdeling Schelde-Leie en gidste hij talloze wandelingen in binnen- en buitenland.

De groep werd meer en meer bekend en nieuwe leden sloten zich aan of werden uitgenodigd om met de groep mee te gaan, zoals Bernard Declercq, Christine Hanssens, Lucrèse Vannieuwerburgh e.a.

Vanaf dan werden de paddenstoelenexcursies, die doorgingen op zaterdagvoormiddag, regelmatig gevolgd door het gemeenschappelijk opeten van de boterhammekens te velde, of, indien het regende, in een labo in de kelderverdieping van de Ugent in de K.L. Ledeganckstraat. Vervolgens werden dan de gevonden paddenstoelen bestudeerd, werd de uitvoerige bibliotheek van het labo geraadpleegd en werd de nodige microscopische kennis bijgebracht om de vondsten met goed gevolg te kunnen determineren.

Vic was de persoon in de groep die er meesterlijk in slaagde om anderen warm te maken voor de mycologie: hij liet hen de paddenstoelen van zeer nabij bekijken, betasten, proeven en hun geur opsnuiven. Zijn specialiteit was het genus *Inocybe*.

Hij nam ook dikwijls deel aan de excursies van de Antwerpse Mycologische Kring en bracht de leden van het Oostvlaamse groepje in contact met hen.

Vanaf de late jaren '90 werd hij getroffen door de ziekte van Alzheimer, waardoor hij zijn geliefde hobby gaandeweg niet meer kon uitoefenen. Zijn echtgenote verdient meer dan respect voor de wijze waarop ze hem al die jaren tot aan zijn dood verzorgd heeft.

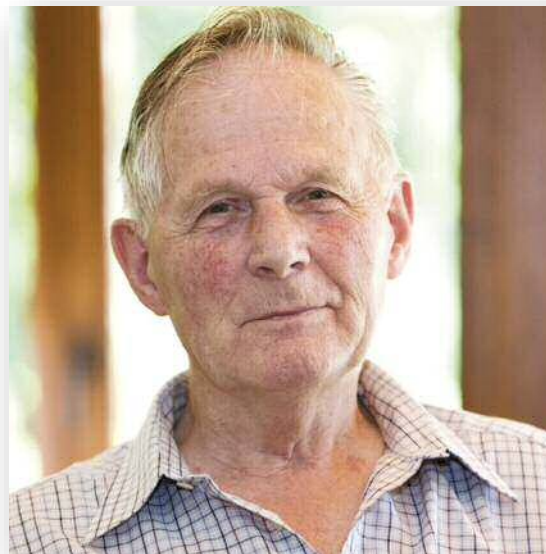
Met zijn heengaan heeft de amateurmycologie in Vlaanderen een groot verlies geleden.

Peter Verstraeten

In memoriam Jos Monnens

Op zondag 9 april 2017 overleed Jos Monnens thuis, op 84-jarige leeftijd, na een lange strijd tegen de aftakeling, als gevolg van de ziekte van Parkinson. Jos stond mee aan de wieg bij de stichting van de ZWAM, de Zelfstandige Werkgroep voor Amateur Mycologen in 1981. Van bij de start van ZWAM tot zijn overlijden was hij bestuurslid, eerst gedurende vier jaar als penningmeester en daarna als secretaris. Natuurlijk was Jos ook werkend lid van KVMV.

De meeste ZWAM-leden zullen zich Jos blijven herinneren als de kenner van soorten. Paddenstoel in de hand, een minzame lach en dan de opsomming van alle kenmerken van de soort, dat was Jos, onze leermeester en uitstekend veldmycoloog.

In al die jaren was hij steeds bereid om advies te geven bij moeilijk te determineren zwammen. Soms gingen we gewoon een doos met paddenstoelen aan zijn deur zetten, waarmee hij dan 's avonds aan de slag ging. Jos was ook een uitstekend plantenkenner en vertrouwd met zowat alles in de natuur.

Vele publicaties verschenen onder zijn naam. In het begin heel wat monografieën over planten en zwammen, later was hij initiatiefnemer om de vele vindlijsten met paddenstoelen, die ZWAM in zijn archief had, om te zetten in een Atlas van Paddenstoelen in de regio Leuven. Dit naar het voorbeeld van de "Atlas van Paddenstoelen Limburg". Later werd nog de "Atlas van Vlaams-Brabant en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest" gerealiseerd. Daartoe werden in het oosten van de provincie onder zijn leiding in elk kilometerhok soorten genoteerd.

Zijn ervaring met mycologie werd hard gemist toen hij niet meer mee kon op excursie. Vooral voor Jos zelf moet dat zeer moeilijk zijn geweest. Eerst waren er rugklachten, maar al dra bleek er meer aan de hand. Toen de diagnose van de ziekte van Parkinson werd gesteld, was dat voor hem en voor ieder van ons moeilijk om te aanvaarden.

Het is voor hem en zijn echtgenote Emma een lange, zware tijd geworden zoals hij aan bed en zetel gekluisterd was. Maar in gedachten was hij vaak bij zijn vrienden van de ZWAM en volgde hij het reilen en zeilen van de vereniging. Hij wou betrokken blijven en was blij met elke informatie die hem werd toegespeeld. Het was schrijnend dat hij zich moeilijk verstaanbaar kon maken terwijl zijn geest zo scherp bleef.

Jos in het Kaebos

Zowat een jaar geleden werd hem, tijdens de Algemene Vergadering van de KVMV, het Erelidmaatschap aangeboden, samen met een oorkonde voor bewezen diensten. Jos was blij verrast en duidelijk ontroerd. Het was voor hem de ultieme erkenning van zijn jarenlange inzet om de kennis van de paddenstoelen te verbreiden.

Namens de ZWAM-leden willen wij Emma en de kinderen in alle oprechtheid condoleren en sterkte wensen in deze moeilijke periode. We zullen Jos heel erg missen en niet alleen om zijn uitzonderlijke kennis van de natuur maar ook als een vriend met een grote dosis empathie voor al wie hem dierbaar was. Jos zal nog lang in onze gedachten verder leven.

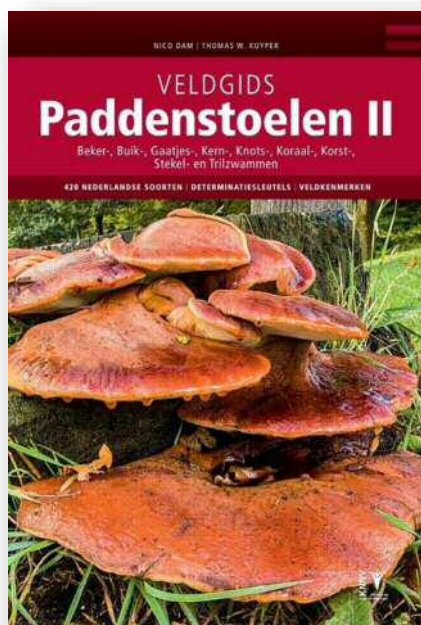
Georges Buelens

Recensie

Veldgids Paddenstoelen II: Beker-, Buik-, Gaatjes-, Kern-, Knots-, Koraal-, Korst-, Stekel- en Trilzwammen.

Nico Dam & Thom Kuyper - ISBN 97-89050115919

Voor wie iets meer interesse heeft in de 'minder klassieke' paddenstoelen (lees: veel ascomyceten, korstzwammen, etc.) is literatuur die in het veld bruikbaar is, zeer beperkt. De Paddenstoelenencyclopedie van Gerrit Keizer had een redelijk aanbod aan deze groepen paddenstoelen, maar kenmerkte zich dan weer door beknopte teksten en kleine foto's van matige kwaliteit. Ook met Gerhardts Grote paddenstoelengids voor onderweg spring je niet ver op ascovlak en in de Franse gids van Eyssartier & Roux is het nog erger gesteld. Hoewel bij ascomyceten, korstzwammen enz... microscopie vaak onontbeerlijk is, bleek hier toch een belangrijk hiaat te bestaan. Met de Veldgids Paddenstoelen II wordt dat nu in de mate van het mogelijke ingevuld.

Ook de inleiding is weer goed uitgewerkt. Het vernieuwende hoofdstuk 7 ('Waarom kan ik deze paddenstoel niet determineren?') is grotendeels hernomen (maar lichtjes aangepast). Logischerwijze volgt deze gids hetzelfde systeem als deel I: het werkt met een sleutel vooraan, waarvan het de bedoeling is dat mensen die een zwam willen opzoeken ook effectief die sleutel gaan gebruiken. Om te vermijden dat men wat ongestructureerd gaat bladeren op zoek naar een passend plaatje, staan de soorten, net als in deel I, alfabetisch gerangschikt volgens wetenschappelijke naam. Zo zitten de soorten wel per genus samen, maar niet per vormgroep. Op die manier vind je bijvoorbeeld de bovisten ver uit elkaar (*Calvatia*, *Scleroderma*) en staan de stekelzwammen voor een deel apart (*Hydnellum*, *Hydnum*, *Sarcodon*). Nieuw in deze uitgave is dat er ook een sleutel is voor paddenstoelen op bijzondere substraten en paddenstoelen die specifiek op bepaalde planten groeien. Zo vind je meteen de naam van de zwammetjes die je aantreft op braakballen: de Vogelveerzwam.

Gezien de moeilijkheidsgraad van het determineren van kleine ascomyceten wordt er nog meer dan in het vorige deel met 'verzamelsoorten' gewerkt, bijv. *Lachnum virgineum* sensu lato (witte franjekelkjes) of *Lophiostoma* s.l. (knapzakjes). Ook voor mycologen met meer ervaring in de plaatjeszwammen is dit een interessant boek om je algemene kennis van de minder klassieke groepen wat bij te schaven.

De auteurs zijn sterk in het benoemen van de beste kenmerken per soort, die in de soorttekst in cursief staan aangeduid. Slechts zelden doet zo'n beschrijving de wenkbrauwen fronsen. Dat Tweekleurig elfenbankje (*Gloeoporus dichrous*) vrijwel uitsluitend op berk groeit, gaat alleszins niet op voor Vlaanderen. (Zomer)eik staat met stip op één als geliefd substraat voor deze gaatjeszwam. Interessant is ook dat in deze recente publicatie eveneens nieuwe inzichten zijn verwerkt. Zo worden de Roodplaathoutzwam en Roodporiehoutzwam (*Daedaleopsis confragosa*) voortaan als synoniem beschouwd (tussenvormen maakten de determinatie soms al lastig).

Bij de soortbeschrijvingen wordt telkens een tekeningetje van de voorplantingselementen (enkel zichtbaar met microscoop) afgebeeld om aan te geven tot welke groep de soort behoort. Zo zie je meteen of een zwam tot de

onderafdeling van de zakjeszwammen (Ascomycotina) of de steeltjeszwammen (Basidiomycotina) hoort. Ook mooi is het kleine microscoopje dat slechts in enkele gevallen bij een soort staat. Dit wil zeggen dat de soort wel in het veld te herkennen is, maar officieel door de Nederlandse karteringscommissie werd aangeduid als enkel op basis van microscopische kenmerken te herkennen. Meestal gaat het om soorten die in bepaalde omstandigheden goed te herkennen zijn: bijvoorbeeld als de geur duidelijk aanwezig is bij Naaldhoutwasje en als alle kenmerken duidelijk aanwezig zijn bij Braamschoorsteentje. Bij soorten waar dit microscoopje staat, mag je rekenen dat je toch al wat ervaring moet hebben om deze soort in het veld te onderscheiden.

Met beide veldgidsen kan je goed geïnformeerd op pad. Alles wat je niet terug vindt in deze veldgidsen is ofwel niet herkenbaar in het veld (voor minstens 60 % van de paddenstoelen heb je een microscoop nodig om ze op naam te brengen) of je hebt te maken met een (zeer) zeldzame soort.

Gevorderde mycologen denken misschien dat ze deze veel voorkomende soorten al goed kennen... maar wij konden toch nog wat opsteken uit deze tweede veldgids.

Wim Veraghtert & Roosmarijn Steeman

Recensie

Wat doet een entomologisch boek in een paddenstoelentijdschrift en wat doen vliegen in paddenstoelen? Dit en veel meer wordt nader uit de doeken gedaan door Peter De Batist in de hiernavolgende boekbespreking. In dit boekje wordt duidelijk gemaakt dat wij niet de enigen zijn die niet zonder zwammen kunnen leven.

Judith

De Nederlandse Breedvoetvliegen en Basterdbreedvoetvliegen (Platypezidae & Opetiidae)

Menno Reemer & Herman de Jong

2016 - Entomologische Tabellen nr. 10

Supplement bij Nederlandse Faunistische Mededelingen

Formaat 16 x 26 cm - 136 bladzijden - Ruggelijmd - Matgeplastificeerde omslag

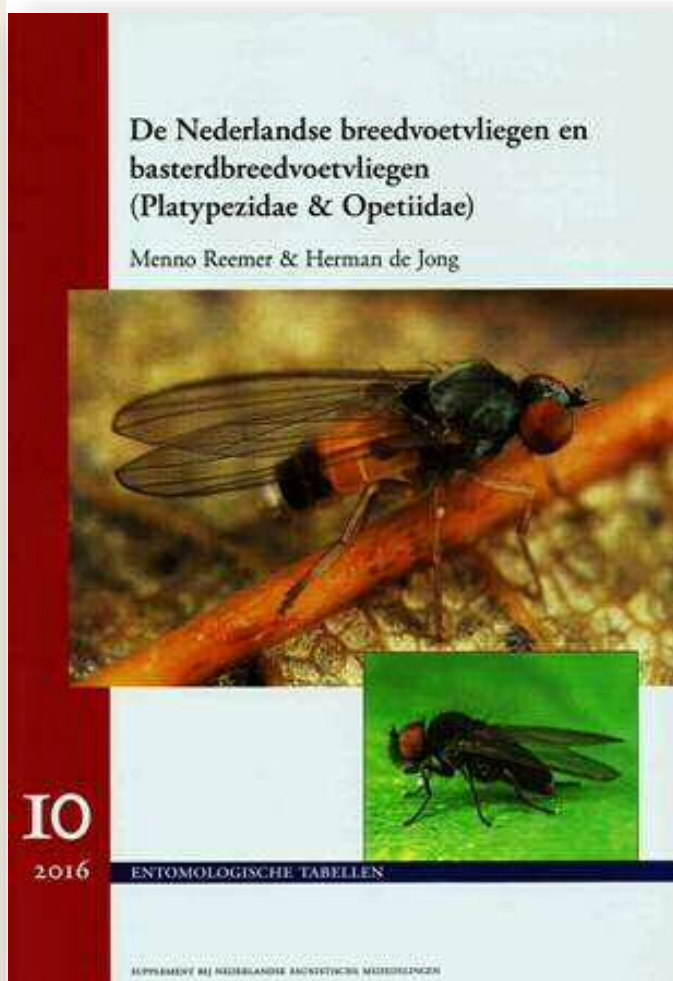
338 afbeeldingen waarvan 153 kleurfoto's en 185 tekeningen - ISSN 1875-760x

Ik ben persoonlijk heel erg geïnteresseerd in fungi en diptera. Ik was dus zeer verheugd toen onze bibliothecaris mij bovenvermeld werkje bezorgde met het verzoek er een boekbespreking van te maken. Het is niet de eerste maal dat in deze zeer interessante reeks een familie van de diptera wordt behandeld. In 2010 werd reeds een dergelijke tabel van de Boorvliegen (Tephritidae) gepubliceerd.

De door REEMER en DE JONG opgestelde tabellen behandelen de, in Nederland en omgeving voorkomende, soorten van de Platypezidae (breedvoetvliegen) en Opetiidae (basterdbreedvoetvliegen) waarvan de maden in zwammen voorkomen, en dat soms heel soortspecifiek. De tabel op blz. 13 geeft een uitgebreid overzicht van de verschillende waardzwammen. Natuurlijk zijn de leden van deze families niet de enige die hun eieren in zwammen leggen.

Minstens 35 andere dipterafamilies hebben meerdere soorten die fungi als voortplantingssubstraat gebruiken. Determinatie uitgaande van de zwammen is dus vrijwel onmogelijk en uitkweken van de maden en poppen blijft altijd een must. Een goede kennis van zwammen is bij de behandeling van deze groep onontbeerlijk.

In de inleidende hoofdstukken wordt de algemene biologie uitvoerig behandeld. Het loopgedrag op bladeren bv. dat sterk aan Phoridae (Bochelvliegen) doet denken, en uiteraard die vreemde relatie met allerlei fungi. Voor het genus *Microsania* is er ook een verband met rook. De biologie van deze 'rookvliegjes' is nog volledig onopgehelderd. Verder vinden we naast wat afbeeldingen van de familiespecifieke maden en poppen ook een degelijk gedocumenteerde methode om ze tot vliegjes uit te kweken.

Na de determineersleutel (blz. 32-53) komt een vaak uitgebreide soortenbeschrijving (tot blz. 102). Daarbij worden telkens zeer mooie en kwalitatief hoogstaande macrofoto's gebruikt en ook schema's van de vliegtijden. Verder worden tot blz. 112 de verschillende verspreidingskaartjes gegroepeerd. Hieruit leren we dat de mooi oranje *Agatomyia wankowiczii* (die tepelgallen in *Ganoderma aplanatum*, de Platte tonderzwam, veroorzaakt) de ruimste verspreiding heeft in het besproken grondgebied. Na de relevante bibliografie wordt de sleutel nog eens herhaald in het Engels.

Met deze tabel wordt een leemte opgevuld. Zoals de auteurs opmerkten in de inleiding : omdat deze soorten vooral in het najaar uitvliegen (september/oktober) en vele entomologen dan reeds hun buitenwerkzaamheden hebben opgeschort, worden ze wat minder snel opgemerkt. De duidelijke en uitgebreide sleutel laat toe de 36 in Nederland tot nog toe aangetroffen soorten en ook nog eens 12 soorten uit de aangrenzende landen te determineren. Er bestaat natuurlijk een sleutel voor alle Europese soorten (CHANDLER, 2001) maar een beperkte sleutel werkt uiteraard sneller. Er werd aan de diverse soorten ook een Nederlandse naam toegewezen, een

project waarin ik mezelf niet kan vinden omdat dergelijke namen voor leken absoluut niets duidelijker maken en van de toegewijde dipteren-amateur verwachten dat hij de namen van alle 6000 inheemse soorten in dit deelgebied kent, plus nog eens die 6000 nederlandse namen...

Peter De Batist - KAVE (Koninklijke Antwerpse Vereniging voor Entomologie)

Inhoud

1	Editoriaal	<i>M. Verbeken</i>
2	Excursiekalender	
5	Educatieve bijeenkomsten	
6	Bib-nieuws	<i>L. de Nave</i>
7	Verrassende vondsten kort toegelicht	<i>Div. - red. G. Tilkin</i>
12	Okeren leemhoed en natuurbeheer	<i>G. Buelens</i>
14	De Kurkentrekkermycena (<i>Hemimycena tortuosa</i>)	<i>L. Vannieuwerburgh</i>
18	Nieuw: Rapporten in de FUNBEL	<i>L. Deceuninck</i>
22	Nieuwtjes uit recente tijdschriften	<i>R. Steeman / W. Veraghtert</i>
24	Heeft voortaan elke Belg een zwamvlok in zijn maag?	<i>L. Deceuninck</i>
25	In memoriam Vic Vertongen	<i>P. Verstraeten</i>
26	In memoriam Jos Monnens	<i>G. Buelens</i>
27	Recensie: Veldgids Paddenstoelen II	<i>W. Veraghtert / R. Steeman</i>
28	Recensie: De Nederlandse Breedvoetvliegen en Basterdbreedvoetvliegen	<i>P. De Batist</i>

Colofon

SPOREN is een uitgave van de KVMV, de Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging vzw.

Afdelingen: Antwerpse Mycologische Kring (AMK), Mycologische Werkgroep Limburg (Mycolim), Oost-Vlaamse Mycologische Werkgroep (OVMW) en Zelfstandige Werkgroep voor Amateurmycologen (ZWAM).

Voorzitter: Myriam de Haan

Leopoldstraat 20, bus 1.1, 2850 Boom - 03 888 75 14 - myriam.de.haan@skynet.be

Ondervoorzitter: Mieke Verbeken

Predikherenstraat 37, 8750 Wingene - 051 65 89 80 - mieke.verbeken@ugent.be

Penningmeester: Lieve Van Boeckel-Deceuninck

Alexander Franckstraat 235 - bus 3, 2530 Boechout - 03 455 01 27 - 0475 268 167 - lieve.deceuninck@skynet.be

Secretaris: Dieter Slos

Weitingstraat 8, 9881 Aalter - 09 374 63 11 - dieterslos@gmail.com

Ledenadministratie: Robert De Ceuster

Kloosterbergstraat 34, 3290 Diest - 013 33 57 96 - robert.de.ceuster@scarlet.be

Overige bestuurders:

André De Kesel, Haesaertsplaats 15, 2850 Boom - 0473 927 926 - andre.dekesel@plantentuinmeise.be

Georges Buelens, Grensstraat 56, 3271 Averbode - 0471 205 014 - georges.buelens@telenet.be

Gut Driesen-Tilkin, Kruisheideweg 32, 3520 Zonhoven - 011 72 59 24 - driesen.tilkin@gmail.com

Richard Pawlowski, Naaldert 8, 3550 Heusden-Zolder - richard.pawlowski@scarlet.be

Roosmarijn Steeman, Bist 66, 2500 Lier - 0485 68 88 48 - roosmarijn.steeman@gmail.com

Wim Veraghtert, Bist 66, 2500 Lier - 0496 97 87 79 - wim.veraghtert@gmail.com

Internet: KVMV: www.kvmv.be

AMK, MYCOLYM, OVMW en ZWAM vindt u onder de rubriek "Afdelingen"

Verantwoordelijke bibliotheek:

Lucy de Nave, Jan Van Rijswijcklaan 277, 2020 Antwerpen - lucy.denave@antwerpen.be

FUNBEL

Secr.: Emile Vandeven, Kleinewinkellaan 53 bus 1, 1853 Strombeek-Bever, 02 267 74 18 - vandeven.emile@skynet.be

Lidmaatschap KVMV 2017: bedraagt 21 euro (gezinslidgeld 23 euro), te storten op de rekening IBAN BE17 7370 1875 7621 (BIC-code KREDBEBB) van de Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging, Groenenborgerlaan 171, 2020 Antwerpen. Voor buitenlandse leden bedraagt het lidmaatschap 28 euro (30 euro voor een gezin). De eventuele bankkosten worden gedragen door de opdrachtgever. *Sterbeekia* en de nieuwsbrief *Sporen* (4 maal/jaar) zijn begrepen in het lidgeld.

Sporen

Verantwoordelijke uitgever: Danny Minnebo, Kleine Molenstraat 19, 9290 Overmere

Redactieleden: Georges Buelens, Robert De Ceuster, Gut Tilkin, Lieve Deceuninck en Peter Verstraeten

Eindredactie en lay-out: Danny Minnebo - 09 367 95 49 - minnebo.troch@pandora.be

Ieder lid kan publiceren in *Sporen*. **Teksten** voor volgend nummer moeten **vóór 1 augustus 2017** gemaild worden naar het redactielid van zijn afdeling:

AMK	> Lieve Deceuninck	- lieve.deceuninck@skynet.be
MYCOLIM	> Gut Tilkin	- driesen.tilkin@gmail.com
OVMW	> Peter Verstraeten	- verstraeten.peter@skynet.be
ZWAM	> Georges Buelens	- georges.buelens@telenet.be

Foto's of figuren in de tekst worden best nog eens afzonderlijk meegestuurd als beeldbestand, bijvoorbeeld .jpg.

COPYRIGHT ©

Het copyright voor tekst en illustraties van de artikels berust bij de Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging (KVMV). Auteurs behouden het recht om de eigen tekst en illustraties voor andere doeleinden te gebruiken. Het is niet toegestaan volledige of gedeelten van artikels of illustraties over te nemen zonder toestemming van de redactie.

ISSN 2030-367X